
სპეკტაკლი

კომისიის ცხელგანცხადება

რეგ. კომისია 5 მოქმედებდა
6 სურათად

საბჭოთა კავშირის

მოქმედი პირნი:

- ზუღლა — რომის დიქტატორი.
- კორნელი ლუკული — კონსული.
- კატლინა — წარჩინებული პატრიცი.
- სპარტაკი — ფრაკიელი გლადიატორი, შემდეგ აჯანყებულ მონათა მთავარსარდალად.
- ოცნამანი
- კრიქი
- ორტორიქსი
- მირმილიონი
- რეციარი
- კურიე
- ურდელი
- კლუვიანი
- მანიკი
- ნებულინი
- გორტენზი — სულლას ცოლის ძმა.
- აცონი — გლადიატორთა სკოლის პატრონი.
- უდილი გრანი — ფეკეაფილი პატრიცი.
- მეტრობი — ზუმარა.
- სილვიე კორდენი ვერი — ჯამუში.
- ლუტაცია — სარდინიის პატრონი, სქელი დედაკაცი.
- მათხოვარი.
- მესაფლავე.
- მოხუცი გლადიატორი.
- კოჭლი ქარისკაცი.
- მეტერები.
- კურიონ მეცი — ვაჭარი.
- ვაფერია — სულლას მუდლვე და სპარტაკის საყვარელი.
- მეტობიდე — ბრძენი ქალი.
- მირცა — სპარტაკის და.
- გლადიატორები, მზღებლები, მონები, მემუნიციენი და მოცუვავე ქალები.

} გლადიატორთა შეთქმულების
მეთაურები.

მოქმედება პირველი.

(ცირკუს წინ ილაციის ვახები, ფარდებით ჩამოფარებული, მას ჩამოსდგეს ტერასა).

აცონი და მეტრობი.

(გვერდით — სცენის სიღრნეში მოვარჯიშე გლადიატორები).

- მეტრობი — თითქმის მოსულან სუველანი... სულლი აკლია!
- აცონი — ნეტა იცოდე, მეტრობი, თუ რა რიგ ვკანკალე! რა რიგად ვლელავი..
- სწორედ ათის წლის სიცოცხლესა დღეს დაგვარვადი..
- მეტრობი — ეგ იმიტომ რომ, მეგობარო, ფულის ხარბი ხარ! რატომ ბატიატს არ მიჰმართა ნეტარმა სულლამ? ათი-ათასი ჰყავს გაწვრთნილი გლადიატორი, შენ კი მისა ნახევარიც არ გეყოლება!
- აცონი — მაგრამ მყავს ერთი და ის ერთი ყველას იყიდის... შენს ბატიატსაც და მის ყველა გლადიატორებს...
- მეტრობი — სისხარბის ვარდა, ვრწმუნდები, რომ შენ ხარ მკვებარავ!
- აცონი — როგორ გგონია, სულლა ისე გამოსულეულდა?..
- მეტრობი — (მირზე ზელს აფარებს). სუ! არ გაგვიგონ!
- აცონი — როგორ გგონია, დიქტატორი ხვენი ძლიერია, ქალებისგან მოწონებული... დიდი, ჭკვიანი, სახით ლამაზი...
- მეტრობი — ნურც მაგრე აწებ... მან კარვად იცოს, ვარუგნობა ჰირმა დაფუქქვა! იგი დაცინვად ჩამოგვართმევს, ჯვარზე ვაგვარავს! მე კი, მვირფასო, დამაფარობ ყველა ღმერთებმა!
- აცონი — რას გუუზნები: განა სულლა მე მომმართაედა, რომ არ იცოდეს ღირსება ჩემთ გლადიატორთა? მომცა სამასი სესტერცი და კიდევ დამპირდა!
- მეტრობი — და რას დავპირდა?.. შენ დამაცა!.. მე ყური მოვკარი! ის შენ დავპირდა სასჯელს...

ა ც ი ო ნ ი — (ზოცივება). როგორ? რას ამბობ მეტრობ?

მ ე ტ რ ო ბ ი — (ცხვირწევი).

ღიან, დაგვირდა შენ ის სასჯელს, თუ ვერ ამბობ...

ა ც ი ო ნ ი — (მოპრუნებული, რახინად).

ეგ სხვა საქმეა... მე მყავს-მეთქი გლადიატორი, რომელიც ყველა ჩემსა ცოდვებს გამოისყიდის! (ღიღის ვესტაო) სპარტაკ! შენ იცა? სპარტაკ-მეთქი!

მ ე ტ რ ო ბ ი — ყვირილზე გატყობ, ვადაპტრადი ფალერის ღვინოს!

ა ც ი ო ნ ი — ვფიცავ პერკელვას, იუპიტერს, ვფიცავ ვენერას: ჩენი სპარტაკი შენ არ იცი, ჩემი სპარტაკი!

მ ე ტ რ ო ბ ი — მაგდენ ფიცს სჯობდა ერთი ყლუბი ფალერის, ღვინო სტომაქს აკლია და თავშიაც ღვინო იწყვება. თორემ მე, აბა, რა საჩუქარ შექვს, შენმა სპარტაკმა სისხლი დაღვაროს და დაგიხსნას სულლას რძატიდან?

ა ც ი ო ნ ი — (სიცილით). ეგეც იქნება! ო, მეტრობი! ეგეც იქნება!

მხოლოდ შენ, როგორც მსახიობი, სულლას ხუმარა ახლო მიუჭექ, ყველაფერი მიქე — მიდიდე. არ კი მიგიხედვს... შეპარებით, ვადაფრ-ვადმოკვრიოთ! შენის გაკილეოთ აღზადგენ და კიდეც დამამხობ! ეს ათი დღეა, სულლა ისე გულუხვი გახდა, რომ თვის ქონების შეტმას იგი რო ვეღარ ასწრობს, ხალხს აქვივებს, დღე-და-ღამე ღრიანცვილია..

მ ე ტ რ ო ბ ი — ხალხის გულს ივებს... შენსა ქონებას თუ მე ძალით მივისაკუთრებ, რად დავიმურებ, მით მე ხალხის გული მოვიგო?

ა ც ი ო ნ ი — ამ ცირკში შეტმაც ხალხისათვის გამამართვინა, და თუ მან ჩემთვის საჩუქარი რამ გაიმეტა, — შეათედ ნაწილს, გეფიცები, შენთვის გადავებ!

მ ე ტ რ ო ბ ი — მხოლოდ შეათედს? მე ვაქო და, მხოლოდ შეათედს?! ჰოი ღმერთებო! რა კრიფანგი რამა ყოფილხარ!

ა ც ი ო ნ ი — იყოს, რაც ვსურდეს...

მ ე ტ რ ო ბ ი — დიდებული ვინმე ყოფილხარ!

ჩემო აციონს დიდებული მთელ ამ ჩვენს რომში! რა არის შენთან ბატიატი? — მართლა ბატია! დიდი ვინმე ხარ, შენზე მაღლა მარტო სულლა სდგას! (საყვარის სმა).

ც ი რ კ შ ი ყ ვ ი რ ი ლ ი — ღირსეულ სულლას გაუმარჯოს! ღირსეულ სულლას გაუმარჯოს!

ა ც ი ო ნ ი — სულლაც მობრძანდა...

მ ე ტ რ ო ბ ი — ამ ტაშს უკრავენ მზარეულებს და სულლას ჯიბეს!

იფინეე, სპარტაკო, კრიქსა, მიკმილიონი, რეციარი, ნებულიანი, ერდელი და სხვა გლადიატორები.

მ ე ტ რ ო ბ ი — ცხვრებო და თხვბო! დაუყარით, ხვალ ლაზვარს ჩასცემთ!

ა ც ი ო ნ ი — ჩემო ვეფხვებო! შევარდნებო! მიმინოებო! დღეს პირველსა და საზეიმო საანახაობას იხილავს რომი და იმისი წარჩინებულნი...

მ ე ტ რ ო ბ ი — (მდაბლად თავის დაკრთოთ).

აი, როგორც მე, ჩაგალითად!

ა ც ი ო ნ ი — მხნედ და მამაცად! მე თქვენთვის ვარ თავდადებული!

მ ე ტ რ ო ბ ი — გეფიცებით, რომ თქვენს მაგიერ იგი სისხლს დაღვრის!

ა ც ი ო ნ ი — როგორ მიყვარხარო, ეს ხომ ყველა თქვენგანმა იცის! (დაიფუტებს. აქეთ-იქით ჰიშორბის და ბუტბუტებს; მამაცად მამაცად)

მ ე ტ რ ო ბ ი — ჰოი ჰოი! ჰოი ჰოი! როგორ შეტურდა!

ა ც ი ო ნ ი — სპარტაკ! შენი საქვს დღეს იმედი! აბა, მამაცად! უნდა სალამი ვუძღვნა სულლას!.. აბა, მამაცად!.. (გარბის).

იფინეე — ა ც ი ო ნ ი ს ვართ.

მ ე ტ რ ო ბ ი — (სპარტაკს). მოგესალმები! და თუ, სპარტაკ, შენი პატრონი დღეს აახელე, გეფიცები რაქვინან ბახტუსს, ფალერის ღვინო შეუცელსა და ყელს გამიგრილებს... თქვენ იქ სისხლს დაღვრით, მე კი ღვინოს, არა, არ დავღვრი! შენს სადღეგროძელს ვიხლები „რემის სარდაფში“!

ს პ ა რ ტ ა კ ი — რომაელებო! გვაწამეთ და ნუ კი დავცვივებთ!

კ რ ი ქ ს ი — მაგათა სისხლი სულ სხვა არის... ჩვენ მოწინები ვართ! სამასსარაოდ ასაგდები, ფეხით სათელნი!

მ ე ტ რ ო ბ ი — არა! ვარწმუნებთ, ვერ გამოიგუთ! ეს თქვენ არც იცით!

კორნელი სულლა იმ ღობიანს დასაჩუქრებს და ნახევარი ჩენი არის — თუ ასახელეთ! გლადიატორი მეც ვარ თქვენებრ, მხოლოდ ვარჩევა იმაში არის, თქვენ ხმაღს იქნევთ, ხოლო მე ენას! თქვენ იბრძვიით მძაფრად, პატრაცები ასამოვწოთ. მე მათ წინაშე ვიღმანჭები და ემამიწნობ: ყველანი ერთში სწორ-სწორად ვართ: ჩვენ მოხება ვართ!

მირმილიონი — ჩვენ კარგად გიცნობთ, მსახიობო!

მეტრობი — ოჰ, მირმილიონ! დამეჭამავე:
გახსოვს, „დიანას სარდაფში“ რომ ერთად დავდიეთი?

ნებუღინი — ჩვენ მოწები ვართ, მაგრამ ერთხელ უღელს
გადვილებთ,
დაუქანებრეთ ბორჯილს, ჩვენს სული რო შეუხუთავს,
მოვსპობთ რაინის ხელს, რამაც ხივთად გარდაგვაქცია,
ქვეყნის ბატონებს მეხს და რისხვას თავს დაეატებათ!
უნდა მოძახნენ, ჩვენი ბედი ვის ზელშიც არას!

მეტრობი — (ძლივს ლუღლუღებს შემოაბეღო).
თუ მამ ხარ, ჩუმი! გამთხნელდა, რაც კი დავლეო-
საწმინო ახრი!.. რა თამადა... მერც ამ იღვიღს,
სად შეკრებილა ძლიერება მათელა რომისა?
დღევანდელ ბრძოლას თუ გადარჩი, ნულარსად იტყვი...

რეციარი — ჩემო მეტრობო! შენ მარალაც რომ ნონა ვოფილწარი!
მონა სხუელათ და ნაკ სახათ — ეს მე ვიცოდა,
მაგრამ სულითაც რომ ვოფილწარ, ახლა გავიგე!

მეტრობი — სულს დაეხენი! ეპიკური მის ჟარსა ღოფს...
ზედ რომ აკრავენ, იმ ჯერებინა არ გეშინია?

რეციარი — საწმი რა? ერთხელ გშობეს, ერთხელ მოყვებები...
მეტრობი — და თუ მოვედები, შე რას მარჯებს, ვინც გათხარებს?
თავმინც უხლია დიდი ლოდა, ვანც აქ დარჩება!

მირმილიონი — შენ რომ დავჯდოა ქაცმა ყური, ამ ქვეყანაზე
აგო ნონობა არაოდეს არ მოძახობა!
რადგან სულათ მხდალს...

მეტრობი — მძაბლად თავს უკრავს).
დიდად გმადლობთ ასეთ ქებისთვის...

მირმილიონი — შენზე არ ვამბობ... საზოგადოდ... ისე იფიქრე...
რადგან სულათ მხდალს ეშინია თავგანწირვისა;
თავისუფლებას ტარარი მამ ეან ააშენოს,
თუ ან შენ, ან ჩე და ან იმან თავი არ დაადო?
თუ შენ ღმერთების იმედი გაქვს, წადი იმითთან!

მეტრობი — სწორედ ეგ არაა, რომ ღმერთებთან წასვლა არ
მინდა!
მინდა სიცოცხლეს გამოუღიბონო მსუქანი გვერდი,
ზედ დაეყალიბო ირმოსი წლის ფალერის დეონო!
(ანუ მის შემდეგ — მოწყნარდა).

ეხ, უამწვილებო! განა სტყუით? ეხ, არა! არა!
მეტრობი — ეხ რა ალთქმა? მეც თქვენ ფიცში რად არ
მიბილებთ?

როცა დამარცხდა მარეუსი, სულლას მეტოქე,
აჯანყებულებს ისრით ხვრეტდნენ, ძელზე კიდებდნენ.
მეც მოვეყე მათში, ნაგრამ პიტანა კლავდი ლეპიდმა,
რადგან მიცნობდა დაუზარელს და ხალსიანს,
ჩემის ხუმრობით კუჭს და ფილტვებს ილიტინებდა!
მეც მათ ცხოვრებას ჩაეები და ვსვამ და ვახუნჯობ!

იგინეე და იე აო ნი.

აციონი — (შემობის ხეივნი ვადსდის ქშენთ).
აბა, თამამად! მირმილიონ! შენ, რეციარი!
უნდა დანიწყით! კონსულეზმა ნიშანი მომცქეს...
ას-ასი კაცი არ გაივლით, ერთხმად დასძახებთ:
„სალამი შენდა, დიქტატორო! — აბა, თამამად! (გარბის).

იგინეე — იე იონის გარდა.

მირმილიონი — მშვიდობათ, ჩენო რეციარი!

რეციარი — მშვიდობით, ჩემო მირმილიონ!

თვალზე ცრემლები არ მადგება, რომ ჩვენში ერთი
ამ წუთისოფელს სამუდამოდ გამოაკლდება,
მაგრამ რაც ბრახი მოსწოლია ამ ჩემს ზედარულ გულს,
დაე, ის ყველა მონის გულში ერთ დროს აინთოს
და გადებუგოს, ვინც ჩვენ მოძინის სისხლს გვალვრევიებს!

სპარტაკი — მშვიდობით, ძმებო! ვეღარ მნახოთ იქნებ
ერთ-ერთმა...
თუმც მეც არ ვიცი, დღეს საკვდალსა თუ გადვურჩები...
მირმილიონი და რეციარი — თუ ვეღარ განახოთ, ჩვენი
ალთქმა არ დანიწყით!

სპარტაკი — ამ ჩვენს სისხლს ვფიცავ, მოედანზე დეარად რომ
მიდას, ჩემს სულსა მხოლოდ ვასაზრდოებ შურისძიებით!

კრიქსი — ყველამ ერთმანეთს ფიცი მივცეთ!

ყველანი — (ხელებს ერთმანეთს გადაჰკობენ).
— ვფიცავთ ჩვენს ძმობას,
— ვფიცავთ ჩვენს მიზანს,
— თავისუფლებას!
ვინც კი გადარჩეს, წმინდა ალთქმას თავი შესწიროს!

მეტრობი — ეგ რა ალთქმა? მეც თქვენ ფიცში რად არ
მიბილებთ?

სპარტაკი — ეს ის ალთჰემაა, ღღერა ჩვენი უსუნა ქარგად
ვმბრძობოლოთ,

რომ ემსაზღვროთ პატრონიც; და თუთ ჩვენი თავიც!
მეტრობი — ეგ ძლიერ კარგი მეც მფრებება სესტრეციები
სპარტაკი — (აშანაგებს).

მინც და მინც ამ დაღმენჭილს ხერას გააზღობთ!
ეგ ბატონების ნასუჯრასსა ვერ მოშორდებთ!
(ნისმილონ და რეცარა გადიხს).

იგინვე, მიტროლიონას და რეცარის ვარდა.

სპარტაკი — საბრალო ძნებო! სად მიდიხარო? რისთვის
მალახარა?

აქ ერთმანეთის სიყვარულით ვერა ძღვებოდით;
ძმები იყავით უღელმამო და უსახლყარო,
ახლა კი უნდა ერთმანეთისა სასახლი დაძღვარათ!

ციტკში ვლადიკატორები. (გარეა დიდი ხმურობა და ტ.შ.
გრაქი და ნებუღინა ტრასადან ციტკში იყურებიან. საფარას ხმა).

მეტრობი — წერხეტო მეტრობი! დაბირება არ დაჯავიწყდეს!
უნდა წავიდე დი ჩემს სულლას ფერხით მოუტყდე!
უბრალო-რამე ზომ არ არის სესტრეციები. (დადის).

იგინვე — მეტრობას ვარდა.

სპარტაკი — უკვე დაიწყო ხოცვა-ყლევა სასაკლაოზე!

ო, იგი კენესა და ღრილა დაჭრილებოა!
ღმერთო მალალო! შენ რომ შექმნეს, ეს მინჯანა?
ეს სასხლას მამელსა შენს შეილებად ვაგოჩენია?
მამ შენ ეჭრევე ურუ იქნები, რომ გლადიატორთ
ბმალი იილონ მადეერის გადასახდელად!

ნებუღინა — იქნესილა ბრძვის მოუღანზე... რახსაც დაეცა!
დარბაღა მარტო რეცარის და ნირმილიონ!
ბაღე ესროლი რეცარის და შიგ ვაგება!

სპარტაკი — საბრალო ჩემო მიტროლიონ!

ნებუღინა, ნიბარ, ბაღეშო ისევ გაბმული?

ნებუღინა — იგი დაწყვიტა და გაგშვა! გაიფიქრდა...

კრიქსი — კვერთხი გადაჭრა! რეცარის მიწაზე გდია...
სასხლით სცლებს!

ნებუღინა — ბატონებს არა ნდომობენ!
(მოიშვას შეიჩილა — მოშვილი მოშკაღი)

კრიქსი — (წამოძახებს და დაბლა ჩამოქანს).
გული გაიპო თვისი მამულით
და დაიძახა: „იყავით წყვეულის!“

იგინვე და აცოცხლი.

აციონი — (შემობის). დიდებულია, დიდებული — აბა, თამამად!
სპარტაკი, ძვირფასო მზათ იყავით, ვიდრე ასწმენდნენ...
და გაიტანენ დაბოცილებს! აბა, თამამად! (ისევ ვარბის).

სპარტაკი — ჩემო ნებუღინა! ერთხელ კიდევ გადავებვით
ნებუღინ ჩემო! საყვარელო, ჩემთან აღზრდილო!
როგორც ნადირი მე და შენაც უნდა შეგვაბან.
ნეტავი მტრები მინც ვიყვნეთ, ამ და მასხოვდეს
მცირეოდენი წუნა შენგან ან მონადურება
მე, ფრკიელთა მეთაურმა, შენ — სანაიტელთა,
უნდა წევანთხათ ერთმანეთსა სასხლი და ტკანი!
აციონმა-კი ოქროებით ჭიბე გაიფსოს...

ნებუღინა — ამოი აცოდე, რომ მოვეუდებე და მშვიდებულ!

სპარტაკი — არა, ძვირფასო! შენ იცოცხლე და მე მოვეუდებ!

ნებუღინა — მაგას რომ ამბობ, ჩვენს ალთქმაზე ნეთელ ხელს
იღებ? უნდა იცოცხლო, მონების ჯარს უხელმძღვანელო.
შენ ახრი გაქვს და მოხერხება! შე ვიყო მსჭვერპლი!

სპარტაკი — ძმაო, იცოცხლებ!

ნებუღინა — და თუნდაც მოვეუდე, ამომყარე იმათი ჯარის!

უხლა ცაცხლს მიეც მჩაფრეღინი და განცხრომის ბენი!
ჩემი ანდერის, სპარტაკი, ძმაო მხოლოდ ეს არის! (იღენი გაღ-
სხივს).

დალახურის ღმერთმა სხვა ღრის რაროგ გულმჯარო ვარ.
ახლა კი, დახე, ცრემლი მახრწობს! მწვიდობით ყველას! (დადა).

იგინვე, ნებუღინის ვარდა.

კრიქსი — (მთავად სპარტაკი, სპარტაკი, მშვიდობით!

სპარტაკი — ჩემო ერთგულო!
ვინიცობაა მე ცოცხალი ველარ დაგბურდე,
ნახე ოენომან, ბატიატას გლადიატორი!
მან ყველა ჩვენი საიდუმლო თითქმის რომ იცის!

უნე გადარჩებით, იმოქმედეთ იმასთან ერთად!
(გადას: კრიქსი ურბელ ზაფხურებელი დიხლი იყურება. ხან შეეკრულვებს,
ხან კბილებს აკრატუნებს).

კრიქსი და რამდენიმე ვლადიკორი. შემოდან აცოინი და
მეტრობი.

მეტრობი — რასაც დანბირდი, ერთ ასსაც აღარ დაგვალვებ!
ითქვა — გათაღდა! რაც ვადასდვა სულლამ შენს ჭილღოთ,
დაახ, ეკლებლოვ ნახევარი მე ერთს მეტუთვინს!
აციონი — ვფიცავ დიანას, ბევრი არის!
მეტრობი — მეც ბევრი გაქა!
აციონი — კრიქსი ვერა ხედავ, რომ ბატონა შენს წინაშე სდგას?
კრიქსი — (გამოერყვება).
ახ, ბოღამა ვინდი!
ფიქრმა წამიღო: რომ სპარტაკი გამოგვეცალოს,
ვალა გვასწავლის მძებრ მწყობრად ფარიკაობას?
აციონი — მერე, მაგახე შენ რას დარდობ? მიდევნი უკან!
— თ, ეს მხეცები! ნივრით ყარან! — აქ ამო, ზევით!
(მეტრობ და აციონ ტერსახე აღაან).
მე ცირკის ბედსა, შენ ჭრთამასას — კარგად ვუყურით!
ახ ვინ ქალა სულლას გვერდით?
მეტრობი — რალა შენც სწორედ ვე თვალევი იმას ნიკაჯარ?
იტე ზის ასლის ეტახიდეს — ბერანის საული.
აციონი — არა, ია იქცევს ყურადღებას!
მეტრობი — დიაჰ, ის იქცევს,
შენ კი არ უნდა მიაქციოს გუვი, — და მორჩა!
აციონი — ერთი უყურე მახუც სულლას, როგორ შეუყურებს...
მეტრობი — მთი ცოლია ვაღერია!
აციონი — როგორ თუ ცოლი?
მეტრობი — გინდ საუფარგლი და გინდ ცოლი, რა ვარჩევია?
ისიც ქალია, ისიც ქალია
პირველია — ემარმა თუ მაგან ქმარს თავი ანება...
ნიზნეზა პუ ნკითხავ: როცა კაცს სამოც წელს ახწყევს...
აციონი — მაგრამ თვით სულლაც მოხუცია ახალგაზრდისთვის.
მეტრობი — დიაჰ, თვით სულლაც ფარხმალს დაკვირას და რქებს
აისხაუს.

(ცირკში დიდი ხმაურობა. იძახან: ვაშა სპარტაკს).

მეტრობი — რა საზარელი ზრიალა არს... თავებს ძინებენ...
ღმერთმა დასწყველოს, აღარ ქალშიდს წათი ყურება!
აციონი — რას ამბობ, მეტრობ! მეც იმათი ლამის ვადებტე!
იქ, მოედანზე, დარჩა მხოლოდ შეიდი სამნიტი,
ფრაკიელი კი მხოლოდ თიხის ვის მხარეს იჭერ?
მეტრობი — სდებ სანაძღვოს?
აციონი — თუ შენ წააგე, იმ ჭილღოზე ხელი იადე;
თუ მე წააგე, შენი იყოს, რასაც კი მომცემს!
ვის მხარეს იჭერ?
მეტრობი — იქ რთაია სამნიტი შეიდი
იქ სპარტაკია, მაგრამ შეიდათან ვერას ვახდებია
აციონი — ვის მხარეს იჭერ? წითლებსას თუ ლურჯებსას!
მეტრობი — შეიდის მხარე მაქვს — ლურჯებისა!
აციონი — შე წითლებისა — სპარტაკისა! მოიტა ხელი!
მეტრობი — რა მოუვიდათ? იქ სამნიტი რამდენიდა?
აციონი — შეთანხმორდეს!
მეტრობი — როგორ თუ შეიღმა რთხს ვერ აჯობა?
აციონი — ქველა სამნიტი დაჭრილია!
მეტრობი — (შეშლთხუღლა). მარტო სპარტაკი ებრძვის იმათ?..
აციონი — ორნილა დარჩენს: სპარტაკი და სქელი ნეზულინი.
(ცირკში დიდი ხმაურობა. ტახი და მახილი: ვაში სპარტაკ; ვაში სპარტაკ;
ხან სპარტაკა ნეზულინი დაამარცხა).
მეტრობი — დავიღებე!
აციონი — ხა! ხა! ხა!
(ისმის ყვირილი). — მოჭკალ, სპარტაკ! მოჭკალ, სპარტაკ!
აციონი — სპარტაკში ვუბ-ქვეშ ამოიღო.
არ შეიწყუნარეს... მახილი ჩასცა...
მეტრობი — ახი მასზე! წამაგებონა!
არა, არა ვარ მე თანახმა სანაძღვოს!
(მოსმის ყვირილი). სპარტაკს მძაცეს თავასუფლებია!
აციონი — ეგ საზიზღრები რასა ყვირიან?
სპარტაკს არა! დეზერტირია!
(იმორება და შეზღებ შეყვარებს).
მეც დავიღებე!
სპარტაკაა აულლან მიანიჭა თავისუფლებია!
წყველიც იყოს სიმამაცე მავ სპარტაკისა!

თორმეტ ათასი სესტერცია ჯიბეს დამკლავი
(გარბის ღა ზან იძახის რა ჰქნეს? გამოსრავის... ყელი გამოშტეტეს... წინ
პატრიცები წებვლობას და შეაბრებენ. მკერობი გადის და ისეი მალე წე-
მოღას).

იგინე და პატრიცია.

I პატრიცია — საით მივბრბარ?

II პატრიცია — აქეთ მოდის ნეტარი სულლა!

აციონი — სულლა აქ მოდის?

I პატრიცია — სურს მის, სპარტაკი ინახულობს!

აციონი — მან უნდა მონა ინახულობს?

II პატრიცია — იგი ხომ მონა აღარ არის...

აციონი — თქვენ მე დამოღებთ!

მალლა ცერები თქვენ ასწიეთ, ანთავასუღლეთ.

და არ კითხულობთ, თუ რამდენი ოქრო დამიჭდა...

მეტრობი — (შეზრბის). ჩუმიად თვით სულლა მისბრბინდება!

სულლა აქ მოდის... ის ნე შობყავს... გესმის, ნე მომყავს...

თუ ჩემს წაგებულს სანაძღვოს უარსყოფ ახლა

და ისეე იძღვს ჩამაშარებ, იცოდე ბელს გწევ!

თუ არა მოვსპობ, ხომ იცი, რომ სულლა მე შწყილობს!

აციონი — ნეტრობ! გინდ ახლავ დაგინთქვბს!

მეტრობი — სულლას ია მოსწონს, რომ დღეს იგი წენ ასახელე

და გასარათობი ხალხს უჩვენე აფწერელი.

წელან შენ ყველას ურახადი: აბა, თამაშად!

ახლა მე ყვეორი: შენც თამაშად! სულლა აქ მოდის!

იგინე. შეზოდის სულლა ვალერიუსთან ერთად უკან მოსდევენ:

ნეტრობი და გორტენზი. წეშდეგ კატილინა და სხვა

პატრიცია — ქალი და ეჭვი, მონებს მოაქვთ დიღნა, გეორგეანი და

რედიარის ხაშოა.

სულლა — თუმიცა გაფრქელდა, მპარეზი ჩინებულის!

ჯალღათ აციონს (ახელაბს).

მეტრობი — (აციონს).

გესმის? ჯილდოზე ლაბარაკობს!

სულლა — ჯილდოთ აციონს... (ახელაბს).

მეტრობი — თქვენ ისეთ ჯილღას გაიღებთ, რომ ყველას უჯვარ-

ღეს, არა მითომ რომ ვულფუსი არა, არამედ მისთვის,

რომ ვიყვართ დანდოთ თქვენი მსჯავრი ნამდვილ ხელფანს!

თქვენი სახელიც ნამდვილ იქმნეს დაფასებულა!

სულლა — მეტრობ, შენ მულამ კიდევ მაჭებ და კიდევ მკილაფ!

მეტრობი — ეგ სიყვარულის თავდებია!

კატილინა — წინეთაც გითხარ, ახლაც ვამბობ, რომ ხალხს ამნა-

ირა დანგრევაც ძალუქს და აღდგენაც იშპერიისა...

საქმე ას არის დიქტატორი რა გეზს უჩვენებს.

სულლა — კატილინა!

ახალგაზრდა ხარ და ვიტყვებს მხოლოდ მიზანი,

კრელის ოცნებით წინდწიხვე რომ მოგიქარგავს.

რა არის ხალხი? ანდა გროვა გლადიატორთა!

ნიეთი, რომლიდან გააკეთებ გინდ სპანავ ვუთარს

და გინდ შეილდ-ისარს. თვითვე ხელში დააბერინებ.

კატილინა — იგივე ხალხი ტალდა არის და თუ აღელდა,

თავის შესაჭეს ნავიანად უფსკრულში ჩინთქავს.

სულლა — დღეს, კატილინა, მიხიბდები ყოველ საღვფეზე...

კატილინა — ჩემი ბატონის სულგრაქელობა ვიცი და მითომ...

სულლა — დღეს მართლაც არახვეულებრივ გუნებაზე ვარ!

შესამოვნა, ხტუმრები რომ ასე გამირთეს...

სად არის სპარტაკ?

I პატრიცია — იგი ჯერ ძეგ არენაზე თავს მშეშს დასტარის...

სულლა — ვაყკაცს ტირილი? სწორი ვითხრათ, ეგ კა არ მომ-

წონს!

კატილინა — ძლიერი მუდამ ვულწგილია მეგობრებს შორას...

სულლა — ეგ მართალია, მაგრამ პირში ნაინც მამტყუნებ...

იგინე. სპარტაკი შეზოდის გაქარებული. გლადიატორებს შემოაქვთ

ვაში ნებულინისა.

სპარტაკი — აქ დასვენეთ მეგობარი... გამოვიტიროთ...

ღმერთისი რა გულით და რა გრძნობით ვევედრებოდი

მისთვის აიცოცხლე უბადრუკი ეჩუქებინათ,

მაგრამ ამოაღი რას შეისწენს ცივი კვლელო?

მეტრობი — სპარტაკ რას სწალი? მიონედე შენ წინ ვინ სდვანან!

სპარტაკი — ვინ უნდა იყვნენ? მომკაცდაუნა, აღამის ძენი,

რომელთ მეგობრის წმინდა სისხლი დამადგრევეინეს;

ნიეთთ თქვენ არ გყავთ ანლობელი, ძმა, მეგობარი!

ნიეთთ თქვენ იმას მოჰკლავდით და არ იგლოვებდით?

ახა, ნიიღეთ ეს მახვილი და ვინც თქვენ ვიყვართ,

ჩაპკართ: გულში არაღან იქვს ამას თქვენგანის!
ჩვენ კი, მოსწებმა, ერთმანეთი უნდა ავსუხროთ!
მეტრები — სულლას სურს ჯალღო მოგიძღუნას და განთავა-
სუფლოს!

სპარტაკი — მე რაღას მარებ, სისულში შესფრილს.
თავისუფლება?

საუკეთესო მეგობარი დავუკალ ცხვარივით
აბა, უყურეთ: შე მას, ჩემს მას, გული გაფუხვე!
ნას ჩემთან მტრობა არა მქონდა, არც სიტუელილი!
წუბლზე სისხლი აქვს, მე დავარტყი კვერთხი საბრალოს!
ის მოყვდა, მოწი, მოხის ხელათ! ვინ დაიტირას?
არა ჰყავს დედა, გულას სატრღო — და მეგობარიც.
როცა მას ვკლავდი, განგაშს სცურდა ყველა თქვენგანი!
აი, ეს ხელა მე რამდენჯერ ხელში მჭერია!
აი, ეს ბაგე წამსწერებდა დიდა საქმისთვის.
მე იგა მოყვალ! ჩემი ტარჯვა რატომ არ ვეანით?

სულლა — ნიიღე ჯიღღო და განიჭებ თავისუფლებას!
(მოწები ჯიღღოს მართმევენ).

სპარტაკი — წაჩუმოა შემდეგ წამოდგება, ხელას მარზე მიიფარება და
იტყვის:

წყუთლამც იცავ, რომო, შენის უსამართლობათ!

ფ ა რ დ ა

მოკვამლება მორა

სარდაფი.

სცენაზე ორი ოთახია. ერთში დახლი. პირველ ოთახში მავდიასთან სხედან
ნახევრად მოტრალი: მათხოვარი, მთააფლავე, კოჭლი ჯარისკა-
ცი, ბებერი გლადიატორი, განდენამე მოქალაქე და
გლადიატორი.

დახლთან ფისფისებენ სარდაფის პატრონი — სქელი დედაციო ლუტაცია
და მთახლე.

მათხოვარი — მოიტა ღვინო! ლუტაცია, შე ბრუციანო!
მესაფლავე — ჯერ ეს დალიე! რომ იცილებ, რა კაცობაა?!

მე დავათხო, როგორც... როგორც...

მათხოვარი — შენ მე დამათხო? ჩავისნამ და ქაბრით ნავსებამ
ხელანდე გაგვეს, რომ სამარე ვერვის გაუჭრა...

მესაფლავე — სწვისთვის თუ არა, შენთვის ვაჭტრი... ვანა
არ გეყო, ქუჩა-ქუჩა რომ დაწინალებ ხელგამვერილი
და ხალხს აწუხებ! ნაშოვარს კი სულ აქა ფლანგავ!

მათხოვარი — შენ, პეი, დაჩუმდი! შენი სული ჩემს ქცაშია!
მე მათხოვარი? რესუბლიყის მოქალაქე ვარ!

ჯარისკაცი — რის მოქალაქე? მოქალაქე... ენაჭარტალა!
რომელ ბრძოლაში ასახელე განმარი კენჩია?

მათხოვარი — მე ვაცი, შენ თუ ასახელე; რა მოგვიტანე?
ცალი ფეხიც კი მოვაგლიჯეს, შე კოჭლო, შენა!

ლუტაცია — ჩხუბი არ იყო! თორემ ცაცხე ყველას მოხედება!
მათხოვარი — ღვინო მოგვიტა!

ლუტაცია — ჯერ ჩამოდით, რაც დავანარჯეთ!

მესაფლავე — შენ, ლუტაცია, მაგ შეორე თვალსაც გამოგონბრი!

ლუტაცია — იუპიტერმა მავთა მეტა შენ ნულარ მოგცეს!

მათხოვარი — (გლადიატორს). ახმანო არეზ! აღდეგრამლე დიდა
სპარტაკი! (სეაშენ).

შე უბედურო! შენც ხარ ვითომც გლადიატორი!
ესე არ ჩანჩარ, ვით ნაცარში მწერი... დალიე!

გლადიატორი — ეჰ, შეგობრებო! უნდა კაცსა ბედიც სწყალობდეს!

ჯარისკაცი — მართალი არის! ის გაიქცა ლევიონიდან.

მათხოვარი — მისი ქვეყანას ებრძოდით და მამ რას იზამდა?

ჯარისკაცი — თავისუფლება ეს მიიღო!.. ბედი არ არის?

ბეზერე გლადიატორი — ვარწმუნებთ, ამ დღეს სულლა იყო კარგ ვეშებზე.

თორემ სპარტაკი რუდიარი*) ვერ გაბდებოდა!

ჯარისკაცი — აციონი ეს თქვენს იგლუქდა; დავიღუპეთ!

მესაფლავე — ეს დიანისი

როდის იქნება, სამი ადგილი მარჯო გაუტყრა!

ახ, მაშინ რახნეთ, მეგობრებო, რა გფეიჯოთ!

გლადიატორი — აციონს რაც ეს ფული მისცა კორნელი სულ-ლამ...

ახ, მე რომ ვქონდეს...

მათხოვარი — შენ მოხმარების შინა სადა გაქვს, შე უბედუროს! შენს შეცუღს იგი ერთ კვირასაც არ გაუძლებდა!

ბეზერე გლადიატორი — რატომ არ მისცემს?

მან კონსკრიბაციით ჩველმეტ კონსულს და სამს სენატორს,

თონხილ ათასსა მოქალაქეს და ათას ექვსასა

მხუდასს წაართვა, რაც უბადათ საცხოვრებელი.

ჯარისკაცი — ექვსი ათასის სამსატისა ცოლი უღება;

დამთრჩილდნენ და ვეშაბნა ეს მახიც დაზოცა!

არეზ — მაგონ პრენესტში თორმეტ ათასს უელი ვამონტრა...

ყველანი — ძირს დიქტატორის ძირს ლევი, სულლა!

მტარვალი არის!...

ლეტიციას — (აბლიდან) პეი, მხეცებო! ჩვენს დიქტატორს, ვგონებ, აგინებთ!

მე თქვენ გიცხადებთ: ჩამოკლასა სულველამ ესა,

ნებას არ მოგცემთ აძაგებდეთ რომის დიდებას!

ყველანი — სულლას მომხრეა... ხალხის მტერია!

(წინაშეღებთან, რომ ლეტაციას მიუყიფდენ მესაფლავე ხელაბგაშლილად წინ გადვლობებოთ.)

მესაფლავე — დაჩემდით ყველა ლეტაციას ხელი არ ახლოთ!

მერე მად სავრბე, ნაგ სიფანე სამარის ვაჭრის,

უმაღურებო, ბევრჯერ მაგონ პურით დამძღრებო,

ვანა ადვილი თუ ვგონიათ?! — გესმის, მეციღს! ზრდილობიანად მოეპყარი ჩვენს ლუტიაციას!

ჯარისკაცი — მე შენ მარწმელი, მართლის განთქმულ ვარისკაცს,

ზრდილობიანად მომპყობსა, შე ბარბაროსო!

(აბხებრად იწყვენ. ამ დროს ასმას ჰეტერებს სიმღერა.)

ჰეტერები — სად დღეს ვალამებთ, სად კიდევ დამეს!

არა გვაქვს ზრუნვა გამოყარჩეთ რამეს!

ჩვენათ სტკებბიან!

აღმთებთან;

როცა გბერდებთ,

ყველას ვბეზრდებთ;

იმსჯელებიან შევს ზრახვებით!

არფინ თვის, სად ვიმარხებით!

(გარედან მოისმება) ვერნიაა! — ლუტილია! ეს დიანია!

ეს ჰეტერებს სიმღერა არის.

(წემოდინ ჰეტერებს სიმღერით მათ საერთო იტყაყებთ იგებბიან. სემელს აწვლიან. ლინოს ამაყვენ. ვხვევიან. ამ დროს შეუშინველად წემოდინ მეტრობო, ხილვად გორდენი, ვერი და მეროყ თაასშო ვაღაღ.)

იგანავე, ჰეტებბეა, მეტრობი და კორდენა ვერი.

მეტრობი — მათი ბუნავი, აი, აქ არის!

კორდენი — როგორ მოგაწყვით, რომ ჩვენ დაფრჩეთ

შეუშინველნი,

ყური ეს ვუფდოთ მათ ლაბარაქს და საიდუმლოს?

მეტრობი — (ტახტის ქვეშ უჩვენებს).

აქ უნდა შექარე!

კორდენი — ტანსაცმელი ხომ გამესვარა?

მეტრობი — შენ ვანდა თევნიც დიჭირთ, მშრალხედაც ადგე!

ახა, მოზრძანდი! მეც ამ ტახტ-ქვეშ დავიმალბთ!

(ტახტებ ქვეშ იმალბიან.)

კორდენი — ფუ, რა მტერია!

მეტრობი — (ტახტიდან) კორდენი ვერი! ყურთა სენა განმახვალე!

კაიოს ვერი დამწვრილებით ანგარაშს მოგვითხოვ!

არ დაახველო, არც აგატყდეს ცხვართა-ცერმინი,

თორემ შენს ტყავა ვასწეწავენ, როგორც ბატონასა!

ლეტიციას — (მოაბღს).

* თავისუფლება მინიჭებული გლადიატორია.

იქ ხომ შზაღ არის?

ყველა გააწყე?

ხომ არაფერი დაგავიწყდა? წადი, მიხედვე.

მათხოვარი — დღეს დიდებული სტუმრები გყავს, როგორც
გეტყობა!

ლუტაცია — შენ მეტიჩარა ნუ ხარ-მეთქი! წყეულო ლოთო!

მათხოვარი — დღეს ვის პოელი?

ლუტაცია — წადი, დაეგდე! შე ლოთო, შენა!

მათხოვარი — დღეს ვის პოელი, რომ ამზადებ მაგ დამხრჩვალ

კატებს,

მერე კურდღლების მავიერად უნდა მიართვა?

(საერთო სიცილი).

ხმები — როგორ იკადრებს!..

— ბონპეუს ელის!

— არა, კრასის!

— უსულო, სულო!

ლუტაცია — მასხარაობას საზღვარი აქვს, თქვე ველურებო
აგერ, ვინ მოდის, დანახეთ!

ყველანი — (აიშლებიან და მიეგებებიან).

ო, სპარტაკ! სპარტაკ! დიდებული! თავისუფალი!

ივნივე, სპარტაკი, ოკნოშანი, მირმილიონი,

ორტორიქსი, კრიქსი, ერდელი და სხვა მეთაფრნი შეთქმულობისა,

სპარტაკი — ყველას სალამა, ჩვენს მეგობრებს!

ლუტაცია — (სისარულით ყველას თავს დასტრიალებს).

ბედნიერი ვარ, უპლეველო, შენის აქ მოსვლით!

მესაფლავე — (მათხოვარს შეჯღუფუნს წაპარავს).

შენც უთხარ რამე! ეგრე ენა როგორ ჩაგვარდა?

მათხოვარი — (შოვრალი). მე... მე... რა უთხარა?..

შენ... შენ... სპარტაკ! დიდებული ხარ!

თავისუფალი თუმც შეიქნე... ხარ რუდიარი,

მაგრამ პატრიცებს... პო... პატრიცებს მაინც შენ სძულხარ...

მხოლოდ ერთად ერთს ხალხს უყვარხარ დამოსაჯებულს

და ამიტომაც სალამს გიძღვნი და სიბედნიერებლობას!

ყველანი — ვაშა უძლეველს! ვაშა სპარტაკს!

მათხოვარი — იქნებ ტრიბუნად ამირჩიონს! ორატორი ვარ!

სპარტაკი — მადლობას ვწირავთ, მეგობრებო;

ლუტაცია — აქეთ მობრძანდით!

როგორც მოთხრეს, ყველა შზაღ არის!

კარგი საუბელი, კარგა ღვიწო...

რასაც ინებებთ...

(მგლიან მეორე ოთახში და მავიდას შემოუსხდებიან. მოაქვთ საუბელი და
ღვინო).

სპარტაკი — აბა, დასხედით... მოგწოდებოდათ!

ლუტაცია — ოჰ, რა ღვინო მაქვს!

ბევრჯერ მისთანა პატრიცებს მოუნატრებო

თვით ენობარბის კონსულოზის დროინდელია! (გაღის).

ერდელი — მე, ივერიელი, ეს ღვინო მოცვარს!

სადღეგრძელოსთან ერთად იგი მსურს ვადანუხრო!

მაღალმა ბოჩიმ — ჩვენმა ღმერთმა — შექმნა ქვეყანა,

აღამის მოდგმა იყო მისგან თავისუფალი,

დღეს კი ქვეყანა ორ ბანაკად გაყოფილია:

ერთი ბატონა და მეორე იმისი მონა!

ჩვენ უნდა ისევ ეს ქვეყანა ფადივებრონთ

და აღვადგინოთ დაკარგული თავისუფლება!

ვლადიმერები — თავისუფლებას გაუმარჯოს!

მესაფლავე — (მეორე ოთახის კარებს უღრია მიაღო).

სუ! თქვე ბრიყვებო!

იქით რაღაცა კარგს ამბობენ.

(მეორე კამანის თავისთვის ჩუმად საუბრობს).

სპარტაკი — ყურს არ ფეოვდებდენ.

ხომ იცი, რომ თვალს გვადევნებენ.

უკვე ეშვი აქეთ ჩვენს ბატონებს...

მირმილიონი — შემოსავალში ჩვენები დგანან...

ოკნოშანი — თავისუფლება აღვადგინოთ — ეგ ძლიერ კარგი!

მაგრამ ამისთვის გეგმა გვინდა; როგორ მოეაქცეთ?

მე თუ არ ვიცი რას ვაქეთებ, ან რა გამოცა,

ან სად მიმიყვანს დასანული ჩემი მიზანი,

გარწმუნებთ, ხელსაც არ გავანძრევე სკოლას დროზე, ვადრე

წავაწყდებოდეთ ან ზღვის ტალღებს, ან ღრმა უფსკრულსა!

ყველანი — მართალი არის გერმანელი!

მირმილიონი — ეგ მუდამ ზომავს და ისე სჭრის... მე ძალიან

მომწონს.

ორტორიქსი — „ჩაგრულთა კავშირს“ გზას გაუცვლევ! ჩვენი

სპარტაკი!

ყველანი — (ღვინოს სვამენ). სპარტაკს სიცოცხლე!

გამარჯვება!

იცოცხლე, სპარტაკ!

სპარტაკი — მიზანი ჩვენი არის ხალხის თავისუფლება;
ხოლო გეგმა კი: ჯერჯერობით შეკავშირება;
შემდეგ, როდესაც ამ ჩვენს მიზანს ყველა გაიგებს,
უნდა ავიხსნათ იარაღი და ჩვენი სისხლით
ამ ქვეყნის ძლიერთ, ოლიგარხებს და ჩვენს ბატონებს
ის გამოეგლიჯოთ, რაც ბუნებით ჩვენ გვეკუთვნოდა
ან შენ, ან იგი! აქ დაზოგვა აღარ იქნება!
ვინც სათავეში დღესა უფლობს და სცემს კანონებს,
ის ზრუნავს მხოლოდ საკუთარი თავის თავისთვის.
ის ერთი მუჭა მუქთახორა სხვათა სურვილებს
მთლად ანაცულებს თავის ვაწრო თავმოყვარებას.
თბათი კუჭი სხვათა ლუკმას ძალით იტაცებს.
ამას განონიც ნებას აძლევს სახელმწიფოსი.
ესენი უნდა აილაშქნენ და რახანირად?
აწონ-დაწონებით, სიფრთხილით და წინდახედულად.
გზაზე სიკვდილი შემოგზვდება — რათ შეფუშინდეთ.
როცა ვიცით, რომ სამუდამო არ გვაქვს სიცოცხლე?
სჯობს დავიხრწნეთ ჩვენი მსუბის უფლებებისთვის,
არასდროს — ცარკის მოედანზე, სხვის შესაქცევად!

მომილიონი — მაინც რა არის საბოლოო?

ხმები — სინათლე და თავისუფლება!

მომილიონი — ოცნომანით მეც მსურს მცირე რამ

მოგახსენათ.

თავისუფლება და სინათლე ძლიერ კარგია!

ვთქვათ, ჩვენი თავი დაგებხენით ბატონებდაგან.

შეგვიმატება რამე ჩვენის თავისუფლებით?

თავისუფალნი და ქონებით ღარიბ-ღატაკნი!

გაიგონს ხანი და ჩვენ უნდა მშვიერ-მწყურვალნი

წივიდეთ ისევ ძველ ბატონთან-მეცამუღელესთან!

რა გამოვიდა? რა მოგვცა ჩვენ თავისუფლებამ?

ის, რომ წავშალეთ მარტო სიტყვა: „გლადიატორი“?

(გლადიატორები ერთმანეთს ვადხვდავენ, თათქოს ერთმანეთს ვკითხვობ-

დნენ).

ერდელი — განდათ გაიგოთ ჩემი აზრი? —

ჩვენ გვინდა მიწა, ტყე, ვენახი, სახნაჟ-საათესი!

უნდა ბატონებს ჩამოურთავს, გლეხებს მიეცეს...

მიეცეს იმას, ვინც მუშაობს თავის მარჯვენით!

აი, ამ მიზნით ვიბრძოლოთ და კიდევ სისხლს დავდგრი!
და ამ მიზნისთვის აჯანყდება მშრომელი ხალხი
ხმები — ივერიელი მართალს ამბობს!.. მიწა მშრომელ ხალხს!
სპარტაკი — (საჩუქის შემდეგ) ჯერ უნდა მტერი დავამარცხოთ,
დავამყაროთ რომი.

ბელთ უნდა ვივლით მართველობა სახელმწიფოსი

და დავამკვიდროთ დიქტატურა ჩაგრულებისა...

შემდეგ ჩვენ რასაც გავაკეთებთ, როგორც მოვაწყობთ —
ჩვენს ხელთ იქნება.

ყველანი — (აღაცეზუნნი). ჩვენ ხელთ იქნება მართალია!
ჩვენ ხელთ იქნება!

ერდელი — თავისუფლება ენიჭებათ დაპყრობილ ერებს?.

სპარტაკი — ყველა იცნობრებს თავისუფლად მშურის კავშირით!

ჩვენს ირგვლივ უნდა შენოგარიბოთ ყველა ჩაგრულნი!

ნურგინ აღიქრებს, ძლიერებს ვეშაბ რომისას

ჩვენ მარტო დავძლევთ ჩვენს ლაშქრით, თუ არ მივიმხრეთ

დამონებულნი სამეფონი კიდით კიდემდე

დასავლეთიდან ივერია — სასომხეთამდე!

უნდა აჯანთოთ აჯანყების უველგან კოცონი.

რომ ერთის ძალით შევესივებთ, მტერი ავლავებთ!

ყველანი — ეგ ზეგა მოგწონს! ეგ კარგია! დიდებულია!

სპარტაკი — წვალ ორტორქისა რევენაში უთუოდ წავა,

და ეტყვის პანიკს, რომ მებრძოლი ხუთი ათასი

იმას მზად ჰყავდეს! — იგი არის პირველი გუნდი!

უშეთაურებს მეორე გუნდს ლომგული კრიქსი,

აწ რომში როა — ისიც ახწეეს ექვს ათასამდე!

მესამესა და მეოთნეს კი მე და ოცნომან

ვუმეთაურებთ ათი-ათას გლადიატორსა!

კრიქსი — (ცვირილი).

ბრძოლის ველზე თუცი ათასი!

ორტორქისი — თუცი ათასი! ისეთს ძალას ვინ გაუმაჯრდეს?

სპარტაკი — — — — — ეხ! მეგობრებო! რაირგ ვალე გრძნობას აპყევით!

თუცი ათასი ეს ისეა, ვით ზღვაში წვეთი!

თქვენ რომიელთა ძლიერებას მუ ეხუმრებთ!

მთელმა აზრამ მიტრიადათ, მთელმა ევროპამ

ეს შეეყმშული სახელმწიფო ვერ დამარცხა...

ჩვენ იმედი გვაქვს, რადგან ვაცლით იმას საფუძველს:

მშრომელ გლეხკაცებს, მონა ერებს, გლადიატორებს!

ყველა დაზადრულს ჩვენს გარშემო შემოვიკრეფავთ.

ფინიკობა ჩვენ ვაგვიგეს ეს დიდი ზრახვა,
ესეც იცოდეთ, ვეზუვისკენ უნდა გავექცეთ!
ნაწილ-ნაწილად ბნელ ღამეში გზების აქცევით
მთა ადგილებში თავს მოგუყრათ ჩვენს მუზრპოლ ლაშქარს...

კველანი — (აღტაცებულნი).

პო, ეს კარგია! ვგეც უნდა ჩვენ გაგვეზომნა!

სპარტაკი — სანამ ნიშანი მე არ მოგცემთ აჯანყებისა,
დაფარულობა და სიმშვიდე არ დაარღვეოთ,
თორემ დავლუპავთ სინათლეს და თავისუფლებას!
(აქ უკანასკნელ სატყეებზე შემოდის კატილინა, ყველანი სახტად
დარჩებიან. მერე სუფრაზე კატილინას მოსვლა არ ეპაშინებთ და ერთმა-
ნეთს ამ უკმაყოფილებას ანიშნებენ).

კატილინა — „თავისუფლებას და სინათლეს“ ვერვინ დალუპავს!
როგორ განცვიფრდით?

სპარტაკი — მოზრძანება კეთილი იყოს!

დიდათ ვამაყოფ, თქვენს მოსვლით ღირსი გაგვხადეთ!

კატილინა — ვგონებ ვაწმომბდით... კვლავ განაგრძეთ.

— ღვინო მოართვიეთ!

(ლუტიციის ღვინო შემოაქვს. სპარტაკი ზრდილობიანად კატილინას
შეიპატავებს).

სპარტაკი, მინდოდა შენი ნახვა! (წლები).

სპარტაკი — თუკი იკადრებს გლადიატორს რომის პატრიცი...

კატილინა — შენ მოგანიჭეს ხალხის თხოვნით თავისუფლება...

ას შეიძინე წენის სისხლით და სიმამაცით!

მაგრამ შენ ფული არა გაქვს, რომ თავისუფლებას...

გემო გაუგო, ისარგებლო, სხვაც ასარგებლო.

და რადგან შენის უშიშროებით კენი დოღაბელს

მოგუგე ფული სესტერცი სულ ათი-ათასა,

მსურდა მენახე, ნახევარა შენთვის გამეყო,

რადგან გეკუთვნის იმიტომ რომ მე ფულს ვწირავდი,

შენ კი — სიცოცხლეს!

სპარტაკი — კატილინა! აბა, რას ბრძანებთ?

კატილინა — რომ არ მიიღო, მეწყინება!

სპარტაკი — კატილინა! ძღვენი სთავის ვმადლობ!

რომელიც ასე კეთილ გულით შემომთავაზეთ!

ვარ ვარჯიშობის მასწავლებლად ჩემს ძველ პატრონთან

და რასაც ვიღებ, იგი მყოფნის...

(კატილინა ყურში რაღაცს ეხურჩულება და სპარტაკი შემჭრთალი უკუ-
რებს).

კატილინა — (ყურში). მეც ვიტყვები!...

ოლიგარხების ჩაგვრა გულში მეც ზიზღს აღმიძრავს...

გესმის? მეც მინდა „სინათლე და თავისუფლება“

ოკნომანი — ჩვენი ნიშნის

ორტორიქსი — საიდან იცის?

ერდელი — მაგას ვინ უთხრა?

კატილინა — (სპარტაკს). მე ყველაფერი ვიცი, დიას! თქვენი
მომხრე ვარ.

მამ ეს შიიდე! გაძლევ ამას არა საჩუქრად!

გეკუთვნის ისე, ვით ნაწილი ჩვენი მოგების!

(სპარტაკს ხელს ჩამოართმევს, გლადიატორების ნიშნს მსვავსად).

აი, ზომ ხედავთ: შეთქმულობის ნიშანიც ვიცი!

სპარტაკი — (განცვიფრებულად).

გჭურათ, ვინც გითხრათ, შეცდომაში არ შეგიყვანათ?

კატილინა — (დამშვიდებულად).

დიას, მჭურა!

სურაუბრის შიში ნუ გექნებათ... მომხნდეთ ვაჟკაცს!

(სპარტაკს ძალით ქიას ჯიბეში ჩაუღებს).

აბა, ახლა კი ღვინო დავლიოთ!

ლუტიციის — (შემოაქვს ამფორებით ღვინო და ყველას დაუსხამს).

აბა, ივემეთ!

კატილინა — ვდარიანია!

ლუტიციის — ლუცი ფილიპეს კონსულობის დროინდელია!

კატილინა — მართლა?... ან, ლუცი! —

— გემრიელი სასმელი არის! —

იმ წელში მოაკლეს ღივი დრუზი თავის სახლის წინ!

როგორც ამას წინ სატურნინი, ან როგორც უწინ

ძმუბი ვრაცხები, ვერავლად!... დიას, დახოცეს

საუკეთესო ხალხის შვილნი და მოსარჩლენი...

და ვინ მოუღო იმით ბოლო? რატიმატებმა,

ოლიგარხებმა — ამ ვარყვნილმა ჩვენმა მთავრობამ!

და ნუთუ მუდამ, ვინც დაჩვივრულს გამოესარჩლოს,

მტარვლის მახვილმა არ დაინდოს, ბოლო მოუღოს?

სპარტაკი — (მუშტს დაპრავს შავადაზე).

მრა! არასოდეს! მათი ბოლო ცილოს შეიცვალს!...

თვითონ დემერაები გასსჯიან საქმეს და ცხოვრებას ვწააჯ

მისცემენ!

(მერე ოთახში ხმურთბა და დრტინავა).

ოკნომანი — ბოლდის კი ვიხდი... და აქ მოსვლის თქვენი მიზანი...

კ ა ტ ი ლ ი ნ ა — დამეგობრება!.. თქვენთან ერთად უღელში შევბმა!..

თ კ ნ ო მ ა ნ ი — ყველა ჩვენგანი აღტაცებით მიიღებს შეგას,
მაგრამ თქვენ ჩვენთან შეგობრობა... უღელში შევბმა?..
თქვენა ბრძანდებით ნებიერი... თავისუფალი!
ჩამომავლობით პატრიცი და დიდკაცის შვილი!

კ ა ტ ი ლ ი ნ ა — თავისუფალი! ეგ სიტყვაა სიცალიერე!
წაგვართუეს ყველა უფლება და მთელი ქონება!
პატრიციები შევიქნებით მხოვანოებდ...
(სველას აათვალიერ-ჩაათვალიერებს).

მე მოკლედ მოვსჭირა: როს გავიფე თქვენი მიზანა,
გამოვეშურე თქვენთან ერთად ამ დიდ საქმისთვის!
მეც მყავს მომხრენი! მეც მყავს ჯარი ჯერ დაუარულად!
თქვენ რაჟი ებრძვებათ ოლიგარხებს და გარყენილ სენატს,
ვსურთ რომ შესცვალოთ ეხლამდელი წესწყობილება, —
შეიძლებოდა შეერთება ამ ორი ძალის.

რომ ჩემთან ერთად გემოქმედნათ...
(სამარისებული სიჩუმე. გლადიატორები ერთმანეთს გადახედვენ).
რაჟ უნდა იყოს...

როდესაც თქვენთან იქნებთან რომის დიდკაცნი,
ამით არაფერს არ დაჟარგაეთ, თუ არ მოიგებთ...

ს ბ ა რ ტ ა კ ი — ნება მიბოძეთ მოგახსენოთ სიტყვა გულწრფელი
და წინდაწინვე პატიებას თქვენგან მოვითხოვ!..
გლადიატორებს და მალად წრის პატრიცებს შორის,
ვით ცა-ხმელეთში, ეგრე დიდი განსხვავებაა!
ჩვენ დაჩაგრულთა შეილები ვართ, თქვენ — დამჩაფრეღთა!
ოლიგარხების ის კასტა გძლთ, თქვენ რა გზას გიწმობთ
და არცა განდობთ წარმოებას სამეფოს საქმის...
თქვენ ამბობებთს მიზნათა აქვს დაამხოს იგი,
მათი აღვილი დიდჭირთ მართველობისა...

ჩვენთვის კი სხვაა! გლადიატორს ეს არ იზიდავს...
ვართ საბრალონი, ყველასაგან მოძულეხუღნი...
უსახლკარონი, რომაელთა შესაქცევარნი.

როს აქ გვებრძოლებთ ასპარეზზე, იქ თქვენი ჯარი
იპყრობს სხვადასხვა ერთკენებას დასამოხებლად,
როგორც დაიპყრო ამას წინად ჩემი ქვეყანა...

ჩვენ არა მართო ერთი კასტის ან პიროვნების,
გვინდა საქვეყნოდ ყველა ერის და მამურალ ხალხის
თავისუფლება,

რათა თვით ერი რომის მუშტმა აღარ გაჰყლატოს,
და არ შეჭანოს, ვით ძლიერება სუსტი არსება!

ამიტომ ჩვენ ვართ მოქმედნი ყველა მმართველის:
ვინც ახლა არის, ან ვინც შემდეგ ადვილს დაიჭერს:
იქნება იგი დიდი სულლა, თუ კატლინა!
მეორეს მხრით კი ჩვენ, უბედურ გლადიატორებს,
სად შეგვიძლია გავუწკლავდეთ რომის ურიცხვ ჯარს?
მე ვოცნებობდი: თქვენისთანა პატრიციები
ჩავვიდებოდნენ სათავეში, გზას გვიჩვენებდნენ, —
მე ასეთ იმედს ვუნერგავდი ამხანაგებსაც, —
მაგრამ დაერწმუნდი, რომ ეს მხოლოდ ოცნება იყო;
ოცნება ჩემი, უგუნური, აუწონავი!

ჩვენი ამბოხი სიყვდილია ჩვენივე თავის
და ამიტომაც მწუხარებით მე მას უარს ვყოფი
და თქვენს წინაშეც მობიშნე ვინდა... შეუცდენიხართ.

ვ ლ ა დ ი ა ტ ო რ ე ბ ი — ჩვენც! ჩვენც! ყველანი!
ამბოხებას ჩვენ არ ვაპირებთ!

კ ა ტ ი ლ ი ნ ა — დიდათ ვწუხვარ, რომ არ შენდობით!
წყუელიმც იყოს ჩემი შოღფის საფრთხო სახელი!
თქვენის გზით წადით, და იქნებ, რომ სადმე შემოგხვდეთ!
(მეორე სუფრახე აიშლებიან).

მ ე ს ა ფ ლ ა ვ ე — გრატულიანის მკვლელს არის ეგ კატლინა!
რადგან მან ფული არ ანებსა — უნდა გავაგდოთ!
სულლას კი უთხრა: მართესა ემხრობოდაო!

მ ა თ ხ ო ვ ა რ ი — ეგ ძმის მკვლელია! მას წაართვა მთელი ქონება!

ა რ ე ზ ი — მაგას რა უნდა? რად გვაყენებს შეურაცხყოფას!
ეგ პატრიცია, ჩვენი გლეხები, საერთო რა გვაქვს?

ლ უ ტ ა ც ი ა — არ გაჩერდები, წყულო ლოთო?!
გინა ვერ ხედავ, მას ხალხი ახლავს —
მათ შეუძლიათ ცომად აგზაღონ!

ხ მ ე ბ ი — (მეორე სუფრახე).

— დაიკარგოს კატლინა!

— დაიკარგოს თვის პალატინში!

— ეგ კაცისმკვლელი!

— ეგ აფაჯი!

— ეგეც, იმისი ამხანაგებიც!..

— სპარტაკიც გაჰყვეს, პატრიციებს თუკი ემხრობა!

(ლუტაცია ამ არეულ-ღარეულობის დროს დიდი კოვზით ხან ერთს ემუჭრე-
ბა: დანუმიო, ხან მეორეს).

კ ა ტ ი ლ ი ნ ა — (აღვლევს, თავს ძლივს იმაგრებს, კარებიდან).
რომელი ზედავს ჩემი სახელის გაბინძურებას?

ყველანი — აქედან უნდა დაიკარგოს!

— შენს პალატონში დაიკარგეს!

— წიუთარზე სასწრაფოდაა!

— იბრს პატრიცები!

მთავრად კატოლიანა.

კატოლიანა — მამ გმადგრდიან, არამზადებო!

არეზი — ასე ვერ მოსკლავ, როგორც მოკალე გრაციდიანი!
ანდა შენი მამა...

მთავრად კატოლიანასკენ, კატოლიანა შეშტს შემოპრავს.

ერამანეთის აღარა ვეგებო-რა. სკამებს სროლა და ბრაბი-პრუბი.

ჭურჭლის მტერევა. მათხოვარი დანით მიიწევს.

კატოლიანა ხმას იშვებებს.

ყველანი მიმოიფანტებიან!

კატოლიანა — თქვე სულმდაბლებო!

ფეხებს ულოკავთ, ვინც თქვენა გთელივთ!

მამ ტალახში სვრიით, ვინც თავს გომდაბლებთ!

ლუტაცია — (ტარის). ვაი ზარილო! დაღუბულო, შენ ჩემო თაფო!

ბეაქეს, დაღვიეს — არ განისწორდენ!

ბემა ჭურჭელი სულ მონტერეის.

შე ახფენ ზარალს ვერ გადვიტან!

კატოლიანა — ამა, ეს ქიანა!

ავი ყველაფერს გამოისყიდის!

ამბრტაკ! უფრთხილდე შენ ასეთ ხალხს, და გაიმარჯვებს!

(გაბრაზებულად გადის).

ღვინევე. კატოლიანას გარდა.

ლუტაცია — ჭისა ბლუჯავს, თან კატოლიანას ვარებისგან მათილებს!

იკოცნლე დიდხანს, დაღო ბატონო!

რა ღვთისნაირი კაცი ყოფილხარ.

ამათ ვა როგორ შეურაცხეყეს, არამზადებო!

სპარტაკი — რათ აღზარდა ისე ხალხი? რა ჯადრი სჭირდათ?

კრატისი — ყუ ეგაგრეებო, როგორც სულა!

სპარტაკი — მცც ვაწყენინე.

ოკრომანი — ავა იქნება უაღბლო და მთლად უბედური!

(შეშლის მიზნად — სპარტაკის და. მოსდევს დაღლი, ბავჯღანა დიბანი ყავი
გზაღვი ცხვარაია, მოტეღეაილ საფით, სამელად გვრიობი.

მირცა — რა დემართანია, ლუტაცია, რად აცრემლეები?

ლუტაცია — არა ამ ქისამ ეს ცრემლები მთლად ამოაშროს!

მირცა — სპარტაკ! პატრონი მოგიყვანე, როგორც შენ მოთხარი!

სპარტაკი — ნუთუ ეგ არი ის საზინდარი?

კურონი — (წმინდადგეჯოვილის ტონით).

უკაცრათლ ვარს მე გახლავართ კურონი მეც!

პატივცემული პატრონივეში და პლუბეუშიც.

კრატისი — შენვერ მანქანას არხად არ აქვს პატივისცემის!

წყევლო გულავ!

მირმილიონი — უკურე, როგორ ვაბერაღა!

კურონი — მაგას უფარილით ყურის ბუშტებს ზრიალი გააქვთ!

სპარტაკი — აწ მოკლედ მოგჭრათ: გამოსასყიდეს რამდენს

თხელულობ?

კურონი — ჩემს ღმერთებს ვფიცავ...

კრატისი — შენვერ მამქანას არა ჰქონდეს პატივისცემა?

კურონი — ვრატისს მოშორდება და სპარტაკს მიუხლოვდება!

თუ ძმა ხარ, ცოტა დაბადის ხმით შელაპარაკე.

ჩემს ღმერთებს ვფიცავ — ივი ქალი, შენ რომ ამ ყმად

დათ აღიარებ, — ეგ განსჯოს გულთაპხილავმა —

რა ვიცო, იქნება, დაც არ არის — ეგ სულ ურთია!

სპარტაკი — ზნედაცემული!

კურონი — (დიდმა პათოსით).

მე თქვენ გაცხადებთ, რომ მომეპყროთ ზრდილობიანად!

მე თქვენებრ არ ვარ დაბად წრიდან გლადიატორი!

ერდელე — ერთი გამამეგით, გავრძნობინე გლადიატორია!

თხოვას ქსელო! (მოიწევს, მაგრამ შეაჩერებენ. ისიც ხმება. მიუშვით,

მიუშვით იღვრიელი)

კურონი — აღარ ხელმობენ!

სპარტაკი — რამდენე მოგევე, რომ ჩემი და გამოიკისყიდო?

კურონი — მდ ეგ დამიჭდა ოცდაათი რომაი, დიბის!

და რადგან იგი ღამაზია, ზრდილობიანი,

ახლა დაგვამობ — შენის ხათრით, რადგან ბრძანდები

თავსუფალი რუდიანა და უძლეველა —

ახლა დაგვამობ — ხათრით შეთქია — ასი ათასად!

სპარტაკი — (ბრაზითრეული). ზნე-და-ცე-მი-ლო!

ჩემს დასა ჰყავდი, ჩემს სისხლს-პორცია — სდებ მაგეთ ფასს!

კურონი — რაც ფასი დავდე, მის გარდათქმას ვერ მიახულებთ!

ჩემს მხარეზეა კანონი და თვით სანართალი!

დიბს, კანონი!

სპარტაკი — (უღელში მიფარდება).

კაცის ბუნების შემლახველი შენსი კანონი!
შენსი კანონი!..

ერდელი — ყინწი წაასრეთ! დაიუტე გულად
კრიქსი — მოიცა, ძმავო! მაგ სიკეთედილით რას გამოარჩები?
დაიღუპები და შენს დასაც სულ მთლად დაღუპავ!
სპარტაკი — ამდენი ბოღმა აღარ ძალშიმს გულში დავტიაო...
მირცა — ძვირფასო ძმავო! ვალერია მაგ ფულს გადინდის...
სპარტაკი — (შემერთალი). ვინ ვალერიაა?!!

მირცა — ვალერია! სულსა მეუღლე.
(სპარტაკი ბიზუ ხელაფარებული ვურს უგდებს. სკამზე დაეშვება).
ის სეირნობდა ტახტრევახათ... და წან შემომხვდა...
ამ დროს ძვირფასი სამაჯური გადმოუვარდა.
და მივირბინე, მივაწოდე! მკითხა: ვინ ხარო!
მე ვუპასუხე: სპარტაკის და! ახლო მოდიო!
მიეუპალოვდი ჩამაცქერდა ოგი თვალეზში!
შემდეგ მკითხა თუ ფისთანა ვარ, სად ფიქუაფები!
მე უველაფერი ვუამბე, რომ გაყიდულ ვიყავ!
ნუგეში მომცა: „დაგისხნით, ფულს მე მოტყემო!“
ხვალ მე მასთან ვარ სასახლეში დაბარებული!
სპარტაკი — (ვობს მოდის).

ახ, ვალერია!
კურთან ჩემო! უკაცრავად, ბოღმს ვიხდის!
სულ სხვაზე ვიყავი, სულ მთლად სხვაზე ვაფარებული
და უნებურად ჩემს ჯავრს ბოლოს შენზე ვყრილობდა...
მე იმედი მაქვს, მაპატიებ...

კურთონი — ასე ათასი!..
ეს ჩამაბარეთ! უკრადლებას სხვას არ მივაქცევ!
(მიდას და შეშინებული უგან-უგან იფურება).
ღმერთებმა მისხნან თქვენ ხელთაგან, მადლობას ვიტყვი!
(ვაღას).

იგინივე. კურთონის ვარდა.

ერდელი — (ყვირილით).
დაცქერილია, დაცქერილი! (ყველას დაუბნის და იძახის. დაქვრილია)
აბა უყურეთ. ამ ტახტის ქვეშ ვილაც ძალლია!
სპარტაკი — გამოათარიეთ!
ერდელი — ჯამუშის ეს საზიზღარო
ვერსად წამიფა. ჩემს ხელშია!
(მეტრობს გამოათრევს. ყველანი განცვიფრებით უყურებენ).

მეტრობი — (ოფლს იწმენდს და ხენშის).
ღიახ, ვახლავართ თქვენი მონა უმოარჩილესი!
ღმერთმა ვიშველოთ! ღამის არის სული ამომძვრა!
კარგია თვალე შემსაწარით, გამოამათრეთ,
თორემ მე თვითონ მოფყვებოდი სახარელ ყვირილს!
კინაღამ კეფა არ მიამხრა ორმა ვირთაგვან!

სპარტაკი — იქ რისთვის იყავ?
მეტრობი — თევზებს ვიჭერდი!
არა, მე თვითონ არ ვიჭერდი — მეთევზეს ვახლდი!
სპარტაკი — რაებს ბოდავ!

მეტრობი — არა ვბოდავ, ვფიცავ ჩემს ღმერთებს!
მეთევზეს ვახლდი!
სპარტაკი — ვინ გამოგვზავნა სათევზაოდ?

მეტრობი — მე? — არა ვინ!
მეორე ტახტ ქვეშ, აბა ნახეთ, — იქ უფროსია!
მე მხოლოდ მისი მხლებელი ვარ!

კრიქსი — (რომელიც კორდენი ვერას გამოათრევს).
ორი მეთევზე!
მეტრობი — დაახ, მეთევზე!

მაგრამ მეთევზეს თუ ვხედავ იჭერს — დიდებულია!
მართლაც ქვეყანა რათღენად გამოიცვალა!
თქვენ დასაბურათ ჩვენ ვიყავით და თქვენ კი ვვიჭერთ!
სპარტაკი — (კორდენის). შენ რომელ პატრონს დაკარგავხარ?
კორდენი — ღვთის გულისათვის. მაპატიე...

მეტრობი — საბრალოვ, ცრემლი რას ვიშველას? მე ავი ვითხარა:
თქვენ ტყავსა-მეთქი ვასწეწავენ, როგორც ბატონისას!
ოკრომანი — რას მასხარაობს! Donner Wetter!

მეტრობი — არ ვახლავართ ბრძენი სოყრათი!
ჭირსა თუ ღვინში ვმასხარაობ და ვმხარაულობ!
მირმილიონი — დავახრჩობ, კატავ! (მისკენ მიიწევს).
მეტრობი — მე რა შუა ვარ? ღმერთებს ვმადლობ, რომ აქ
დადესწარ,

გავიგე ქვეყნის სიმართლე და უსამართლობა,
გავიგე თქვენი „სინათლე და თავისუფლება“!
უფრო მიამა, კატილინას კუკუ რომ ჰკარიო!

სპარტაკი — ვინ გამოგვზავნათ?
მეტრობი — მავას ჰკითხეთ, მაგ ჩემ დამღუპველს!
(მივარდება მაგიდაზე და ღვინს სვამს).
მატარა გული მოვიმავრო... სიჭევი, შე თხის თავო!..

ვერ ხედავ, რა რიგ ბატიოსან ხალხის ჩელმა ვართ!
ღმერთებსა ვფიცავ, მე არაფერ შუა არა ვარ!
საქვო, შე თანს თავო...

ქორღენი — ყველაფერს ვიტყვი, ნუ კი მომყლაუთ, ღვთის
ფულისთეს!

სპარტაკი — მავაზე მერე ვინაასთი ახლე გვიამნე!

ქორღენი — ვარ ბრძენი! ჯერ ვაყავ მონად!
ჯაიოს ვერმი მომანოვი თავისუფლებას!

მეტროპოლი — მავას კი სჯობობ!

შენ ხარ კლიენტო, თავიდანვე ჟამგათს გაძღვს!
მართალი უთხარი, ხომ იცი, რამ შე ვერ დავფარავ!
გვფიცვით, თორემ სამართლის თქმა თან დაწყობდა!

სპარტაკი — იმან მოგვჩვენათ? ჯაიოს ვერმი გაკოტრებულში
თქვენმა ჩატონმა? იქნებ ჩვენით სომხადრეს ებებს?

მეტროპოლი — მე ვგ აქამდს მოვადილე და იმ ტახტის ქვეშ
შეფხვრი მხოლოდ ჩემის ცხოპის-მოფყარეობით:
მინდა გაჩეგო სინათლე და თავისუფლება!
ვფიცავ ჩენს პასოსს! თქვენი მტრობა შე არ მქონია!

ქორღენი — ჯაიოს ვერი თვალყურა გადგენებთ!
მას უნდა თქვენი შეთქმულება აღმოაჩინოს,
რომ დაგასმინოთ და შადოს: მით წარჩინება!
მან აღმოსამენ არაღად ამომარჩია!

მეტროპოლი — მანასაც სერუობს მორიგება არ იყო ჩვენში?
ტახტის ქვეშ ძვრენა იქვე გვქონდა შეფასებული!

ქორღენი — მანათიეთ დანაშაული... (ტარილი ეჩივებს)
ერ იქსა — თავს იკატუნებს!

სპარტაკი — გაიყვით ვართ და თევზები დააჭერინეთ!

ოტროსი — აბა გამომეგ!

მისე სიკვდილო — ჩვენი სიცოცხლე! (ვაიწყას).

მეტროპოლი — იქნებ ღმერთებმა შემიბრალონ?

სპარტაკი — შენ კი, მეტროპოლი! დასხამე ჩვენი წგალობა!
(მეტროპოლი დაუბოქებს და კალთებს უციცნის).

ფირდა

მოსმელება მისამე.

სმრათი პირველი.

ექთბიდეს ოთახი.

ექთბიდე — (მარტო).

ნუთუ ჩემს სახეს დაეკარგა მომხიბვლელობა?
ნუთუ თვალები გნების ცეცხლით აღარ ინაუბა?
მამ ჩემი ბაგე ვარდს გადაშლილ არ ემსგავსება?
იგი მჭობია? — ვალერია? შე — ვალერია?!
მან ერთ დროს გვნახა: მეც და ისიც! ის მოეწონა?
(იძახის).

— ასპაზი!

(მოხლე კარებში გამოჩნდება).

უთხარ: მუსიკის ხმა აღარ მატკობს!

ტკბილი ჩანგები შესუდრონ და შალღა დაჰკიდონ!

ჩემს სულს სწყურია სხვა მუსიკა... არა, მოიცი!

უთხარ: დაუკრან „სიყვარულს მხურვალე ლოცვა“!
(მოხლე გადის).

ეს არაბეთის ლომს წაიგავს დაუძლეველს!

იმის მკლავებში ძლიერება ველარ ტეულა!

სპარტაკი სახელიც ტკბილად რეკავს ჩემს მუსიკაზე!

იმან შე როგორ ვერ შემინა? — ან აუ შემინა, ჩემს
მშვენების შეელში როგორ ველარ გაება?..

თუ იგი უყვარს...

ასპაზი — (შემოდის). ქალბატონო კაცი ვიხილეთ,

ამბობს: კვმიდან მოგდიფაროს..

ექთბიდე — ჩემა მეტროპოლი!

რალას აჩერებ? მე მის ველი დეღვით ამდენ ხანს!

უთხარ მოგდიფაროს! (მოხლე გადის).

ნეტა თუ რას შემატყობინებს?!

ოჰ, ზეცის ძალნი ფარდატანა შემატლებინეთ!

მეტრობი — ქალთა მშვენიერებას, ვეტიბიდეებს, მდაბლად სალამი

ვეტიბიდე — აბა, რას ვეტყვი? რა გაიგე? მართლა ისეა?

ემვიც არ არის? დაამტკიცებ? თუ სიტყუა?

მეტრობი — სეტყვა ხომ არ ხარ?

აბა რომელზე გიპასუხო? — მე კი შეგონა:

ჯერ გამიშლიდი კოსტად სუფრას, — გველივით მშია!

ვეტიბიდე — მოკლედ მიამბე: პო თუ არა? ნუღარ აყოვნებ!

მეტრობი — გინდ მოსაც ვიტყვი, გინდ არასაც! ჩემზე ჰკიდის!

უფრო კი, ჩემო ვეტიბიდე, ჩვენა პარობაზე:

ქისა ნახევრად იქნება, თუ ყელამდე სავსე!

ყარვა ხანია ჩემს ჯიბეში თავისი დარბიან;

მეგობრებთანაც ვერ იქვიფობ „რემის სარდაფში“!

ვეტიბიდე — ოხ, რა ყბელია, ღმერთო ჩემო!

(ქისას აძლევს).

აბა, ეტანჯველო!

მეტრობი — აქამდე: მეტრობ ხუმარაო, ახლა — მტანჯველო!

ვეტიბიდე — რაებსა ბოდავ?

მეტრობი — მე სიყვარულით შებყრობილი როდი გახლავარ!

ვეტიბიდე — კარგია მომიყე! პო თუ არა? მხოლოდ მოკლედ კი!

მეტრობი — პო!

ვეტიბიდე — რა პო? მითხარ!

მეტრობი — (ცინიურად). მოკლევც ეს არის! თუ გრძლად გინდა,

მაშ დამავალე!

ვეტიბიდე — გრძლად! დაწვრილებით!

მეტრობი — მე ერთხელ ასეთს მზევრაობას ძლივს გადავურჩი!

არ ვიცი ახლა ვეტიბიდე თავს საით მიკრავს!

ქალი და ფული რომელს უფრო მეტი ძალა აქვს?

ჩემს საქმეში გი მოიყარა ორივემ თავი!

ვეტიბიდე — როგორ გაიგე? რა გაიგე?

მეტრობი — იმავე ფულით! მოვისყიდე მთხლევ გოგო.

იმათ კარებს ნახვრეტიდან თვით დავანახე,

სპარტაკი როგორ ებვევოდა სულლას მეთღლეს,

დაქორწინებულს ვალერიას სულ ერთის თვისას!

პოი ქალებო! რა მაცდური გინმე ბრძანდებით!

(ვეტიბიდეს გული შეუწუხება).

რა მოგივიდა? წყალი წყალი ექიმი ჩქარა!

(ასპაზის წვალი შემოაქვს. მეტრობი პირზე შეასხავს. ვეტიბიდე გამობრუნდება. ასპაზი გაღის).

ახლა კარვად ხარ? გაუმეგრდი!.. რომ მომკვდარიყავ,

ხომ წახვიდოდი და შენს ღიჯურს ველარ ნახავდი?

თუ მავის მეტი შენ ატანა არ შეგიძლია,

მე, უარყოფილს და მოკლებულს შენს ნაზსა აღერას,

გამიგონე და ძველს მიჯნურებს ხელს ნუ გაუწევებ!

მეც ხომ მიჯნურად მიგულეზღი?..

ვეტიბიდე — რა მოხდა ჩემს თავს?

მეტრობი — ეგ სიყვარულის ელდა იყო, მალე გაავლას!

კარგი ექნება, ვეტიბიდე, ესეც იცოდე:

— გული კი აღარ შეგიღონდეს, ღვთის გულისათვის! —

იგი სპარტაკი ჩვენს დიქტატორს მიუწვევია,

რომ გაუწუროთნოს საკუთარი გლადიატორნი!

ეს ვალერიას ეშმაკობით, მოხერხება!

ამრიგად იგი თავის სპარტაკს ყოველ დღე ხედავს!

და დამდამობით... (ცშმაყურად იცინის).

ვეტიბიდე — (ამ სიტყვებით უფრო აღელვებული).

ო, ჯოჯოხეთის უძღვეველხო, აქვეს დამეზმარეთ!

(მეტრობს აჯანჯალავს).

მაშ შენ არ შესკვდი?

მეტრობი — არა, ჭკუაზე მე კი არა, ვგონებ, სხვა სცდება!

ვეტიბიდე — მაშ შენ იხილე... მაშ შენ ამბობ, სულლას

სარეცელს ორხი არცხვენენ?

მეტრობი — ვამბობ შენთან! ვექილთან — არა!

ვეტიბიდე — (კარბთან მიზრის).

ასპაზი ჩქარა! დემოფილეს აქ დამიძახე!

უნდა ვაფრინო, უნდა სულლას შევატყობინო!

ახლა მე ვიცი! ვალერია, კოცონზე ვნახავს!..

(სამქართოდ სწერს წერილს. ყითხით შეკრავს).

მეტრობი — მე ვთხოვე... მე მინდა... ეგ წერილი ვას სახელზეა?

ვეტიბიდე — დიქტატორ სულლას!

მეტრობი — (მუხღმეში ჩაიხეცება).

პა? რა სთქვა? როგორ?

ალბად სმენამ თუ მომატყუა!

ვეტიბიდე — დიქტატორ სულლას...

მეტრობი — ე, მართლა რომ ჭკუაზე შეცდა..

გლადიატორებს გადავურჩი — აქ ვიღუპები!

მშვიდობით, მეტრობ! ვაი, ვაი! მშვიდობათ, მეტრობ!

ევტიბიდე — კომედიატო! მერე, შენთან ვის რა საქმე აქვს!
მეტრობი — სწორედ მოხვდება კომედიატოს მშვიდობით,
მეტრობი...

ულამაზესო, ევტიბიდე!.. შენ ქვეყნის თავალო!..
ცოტა დაფიქრდესი (დაუნიჭებს).
ვთხოვეთ მუხლმოყრით, მოსპე წერილი
(მოტყუებით თავზე ხელს იღებს).

ამ ჩემს ჭაღარას — თუმც არსად სჩანს — დასდე პატივი!

ევტიბიდე — ვერ გამოიგია, რა შუა ხარ, თავს რომ შიგ იტან?

მეტრობი — მოტანებული არის კიდევც და გარდამეტიც!
მერე, სულლამ რომ არ ინებოს სხვისი ჩარევა...
მე კარგად ვიცი, იგი სულლა რა მხეციც არის...
(სიტყვას შეატრიალებს).

მე უნდა მეთქვა: კაცა-მეთქი! და შორს მჭკრეტელი
ცოლის მაგიერ დამხეზლებელს ძებნა დაუწყოს,
მოახლე გაძევი! ერთ-ორს დღეზე აღმომაჩენენ...
მშვიდობით, მეტრობი და მშვიდობით „რემის სარდაფო!“
როგორც წიწილას გამდღეთავენ — საბრალო თავო!
შემდეგ იქნებ რომ დიდებულად დამასაფლაოს,
და ჩემს კოცონთან შეაბრძოლოს გლადიატორნიც,
პატივსაცემად... (თითქოს ტირილით).

ღიახ, ღიახ პატივსაცემად!
რადგან დიდი ზნის მეგობრები ვართ მე და სულლა. —
ბრალი ჩემი, რომ სანახაუთ ველარ დაესტკებები!

ევტიბიდე — ნუ გეშინიან!
(შემოდის მონა. ევტიბიდე მას წერილს აძლევს. მეტრობი ნუხლებში
მოსწყდება და სავარძელში ჩაეცემა).

ეს წერილი სულლას საკუთრად...
არაად გაჩერდე, სულ აფრინე შენი მერანი
(მონა გადის).

შენ კი მეტრობი მიბრძანდი იქ! სუფრა მზად არის!

მეტრობი — ყოველი მალა დამეკარგა.
ჯანდაბას იყოს! რაც უნდა მოხდეს.
უბრძანე მაინც,
ღვინო მაგარი მომიტანონ...
(გადის).

ევტიბიდე — (მარტო). შურისძიებავ! რა კარგი ხარ, რომს
მაზანს იღწევი!

ახლა კი იგი ჩემს ხელშიაო, ვალერია!

სპარტაკთან აღერსს ჩაგიშხმებ... მთვრამ მოიცა...
(ფიქრს მივცა).

იქნებ მე შევეცი? იქნებ სულლამ ვადა აღმოვოს,
რომ თრევენი ხელში იგდოს, მაშინ სპარტაკსაც
სულლას ასაწყელი არ ასცდებ... ახ! ჩქარა უკან
ასპაზი! ჩქარა! დააბრუნე!

ევტიბიდე და ასპაზი.

ასპაზი — აქ გახლავარ!

ევტიბიდე — ჩქარა გაიქეცი! დემოფილე...

ასპაზი — რა დემოფილე?

ევტიბიდე — ისევ ექანვე დააბრუნე.
(მოახლე გარბის).

მეტრობი! აჰ, მეტრობი!
(უძახის).

ევტიბიდე და მეტრობი.

მეტრობი — (შენობის).

გულსღონება ხომ არა გჭირს? რა დაგემართა?

ევტიბიდე — რა ჭკვიანი ხარ! რატომ წელან არ გაგიგონე...

მეტრობი — მე და ჭკვიანი? პირველად მესმის!

ევტიბიდე — რომ მოგიჭრება სწორედ მოდა ამ მძიმე საქმეს...
იგი სპარტაკსაც არ დაინდობს! იმასაც მოჰკლავს!

მეტრობი — აბა, რას ბრძანებ! ცტლში ჩასვამს და აქ მოგიყვანს!
სულლა ისეთი სულგრძელია, რომ აქ მოგიყვანს!

ფინივე და ასპაზი.

ასპაზი — (შემობის).

უკვე გასულა გალავნიდან... გზაზეც აღარ სჩანს!

ევტიბიდე — მთლად დავიღუბე!

(სავარძელში გადახეხება).

მეტრობი — კიდევ გაგწუწო? ჩქარა წყალი!

ევტიბიდე — შენ მასხარაობ, ჩემს სულშიც ჩამოიხედე!

არა, ერთი გზა კიდევ არის! მეტრობი ჩემო!

მას უნდა უკან გამოუდგე და დაეწიო!

მეტროპოლი — როგორ თუ უკან?
დაღლილი არის ჩემი ცხენი, მცე პურა მშინ!

ევეტიბიდი — (აუხლ! მოაქრის).
ნებლმოდრეკელი გვედრება: მოსპე წერალი!
სულღამ არ ნახო!

მეტროპოლი — წელან მე ვიყავ დაჩოქილი: ნუ გზავნი-მეთქი!
ახლა შენა ჩარ წერალი არ მიუვიდეს!
არა! ცოტახან იყავ ჩემ წინ მუზლმოდრეკელი (ბერება პათოსით),
ნახე, ამ ქვეყნად მეც ვყოფილვარ „ეინშე“ თუ არა?

ევეტიბიდი — ეღვის სისწრაფით დაეღვენე...

მეტროპოლი — გზახე ჩემს ცხენსა მოუწდება ძვით აწევო!

ევეტიბიდი — რაც გინდა მთხოვე...

მეტროპოლი — ეგ სხვა საქმეა... რაც გინდა გთხოვო.
(ენაყურად იცინის).
არ ვაცო, არა, მე ეს ქალი სად გადაჩივებავს!
(გაღი).

ევეტიბიდი — გემუღარებით, პომეროსის ყველა ღმერთებო...
შენ აფროდიტე! სიყვარულის დიდო მფარველო!

სურათი მეოთხე.

ღარბანი სულღამ სასახლეში.

მოდოს სულღამ სტუმრებთან. უღელს თავზე ვარდის გვირგვინი უკეთია.
ქალები მერიქიღონენ. ისმის სეიფი და ნოცეკავე ქალების სიცილი.

სულღამ — (წელში მოხრილი, ჩახრინწელი ხმა აქვს სახე ჩამონხშარო,
ჩამწიანებული, ჩფრეკიანი).
მე ეს ასე მსურს... მსურს რომ ყველამ იმხიარულოს...
მინდა მივეცე თქვენთან ერთად თავდავიწყებას...
ვინა სთქვა სულღამ ავად არის? — მე მან გამტეხოს?
მე უ-ძ-ღ-ე-ველი!
(აველებს).
აბა, თანები ასწიეთ მაღლა!

(ყველა ერთხმად — აცოცხლოს სულღამ უძლეველი!)

სულღამ — მაშ უძლეველი! — ხელთ შეაპყრია!
მთელი მსოფლიო სათამაშო ბურთია ჩემთვის...
მაშ გაუნარჯოს რომის უკვდავს... საცოცხლშივე...

მის სიამაყეს... ჩემზე უწინ... ღინ იყვნენ? ან სად?
ჩემი მეტოქე... საზინლარი ჩემი მეტოქე...
მარკ მარიუსი! ის დავმარბე!.. არ დამიმარბავს...
მე მოგსპე იგი და სახელიც აღარ არსებობს!
ხომ მართალია? აღარ არსებობს!
(კმაყოფილო იცინის).

ლუპერკი — მაშ გაუნარჯოს უკვდავ რომსა და მის დიდებას!

ყველანი — ვაშა დიქტატორს! — ვაშა სარდალს! — ვაშა ორატორს!..

სულღამ — მთელს რომში მხოლოდ ერთადერთი ედილი გრანი.
ის მიუხრჩება! ნიტომ ისიც მოწვევულია!
კრიზიონ! არის მოწვეული? ხომ მოიწვიე?

კრიზიონი — დიებ, უკვდავო!

სულღამ — რომ მოვიდეს, შემატყობინე!
პონციონ! მითხარ, რა სთქვა გრანიმ?

პონციონი — (თასი ხელიდან გაფარდება. გაფიქრებული უყურებს
სულღამს).
ვინ მოგახსენათ? კვიცავ ღმერთებს, არ გამოვიდა!

სულღამ — (დამწიანებული).
ჩემს მახვილს სმენას ჩერჩულიც კი დიდის ხმით ესმის!
აბა, მიამბე! რა სთქვა გრანიმ?
მე გავიგონე, შენ რაც უთხარი ამ ელი ლუპერკს...
მართალი არის, ელი ლუპერკ?

ლუპერკი — ყოვლად ძლიერო! (დამწიანებული, არ იყია რა პენის).

სულღამ — შენც უარს პყოფ? ორივე სტრუობთ!
ხა, ხა, ხა! როგორ, ცახცახებთ?
მომწონს, როდესაც ჩემს წინაშე კაცი ცახცახებს!
სთქვი, გრანიმ რა სთქვა?

პონციონი — ბედნიერო, თუ მერწმუნებით...

სულღამ — მე გერწმუნები, როცა მეტყვი! შენ ასე უთხარ:
„სულღამ გრანის რომ შეაწერა ვადასახადო,
„იმან უარი განაცხადა და ასე სთქვა, თუ“...
მან, აბა, რა სთქვა? მე უფრო გოცდებ! სთქვი! დაათვე!

პონციონი — რომის სარდალთა უმაღლესო, უკვდავო სულღამ...

სულღამ — (არაზმოსული). არ ესაქიროებ მე შენს ქებას,
შე სულმდაბალო,
ჩემი სახელი თვით ჩაწერე მატაანში;
მე შენგან მინდა გავიგონო გრანის სიტყვები...
თუ უარს იტყვი, ვეღარ წახელო ცოცხალი საბლში!

აპოლონს ვფიცავ, ამ ჩემს მფარველს!
(ძებნე ჩამოვიღებულს ადრიანტს უჩვენებს).

ყველანი — თვისი მფარველი დაიფიცა!
— აღარა ჭუმრობს...
— სთქვი, სთქვი, პანციონ!

პანციონი — (უკვლას აათვალიერ ჩამოათვალიერებს. ყოყმანით.)
გრანომ სთქვა: ახლა არ გადვიზღვი წარინასათ!
სულლა ხომ მალე მოკვდება!

სულლა — (ბრახმორაელი წამოეარდება). ო, ტარტაროზი!
ჩემს სიკვდილს ელას მოუთმენლად? ზემს სიკვდილს ელას?
მეგრამ პო... კარვია... — ეგ ცხვირები რას დაგიშვიათ?
იქნებ გგონიათ, ჩემს ქელეხში იმყოფებოდეთ?
თქვენც თანაუგრძნობთ გრანია ვანა? ჩემს სიკვდილს ელით!

ყველა ერთგმად — დიღხანს სიცოცხლე ღირსეულ სულლას!
სულლა — მე ეს ყიყინა მესმის, როგორც ყორნის ჩხვილი!
„დიღხანს სიცოცხლე“! თითქოს გულში სხვას იძახიან!
თითქოს ამათაც ენატრებათ ჩემი სიკვდილი!

ვინტროსცი — რა გაეიხსენებ მე მასპინძლის მოღვაწეობას...
რომ განუმტკიცა ბატონობა რჩეულ რომაელთ,
რომ იგი დადი სარდალო დაუძლეველა,
რომ იგი თავის მემუარებს სწერს დიდს ნიჭით,
რომ მან დარდილა ყველა ძველი, ვინც კი ყოფილა
და შეიშონა თვათონ იგი ღმერთის დიდებით, —
დავლიათ მისი სადღეგრძელო იცოცხლოს სულლამ!

სულლა — (მოეწონა მისი სიტყვა და გულში იხტებდა).
კვინტ როსცი! ჩემო საყვარელო!

ყველანი — აფროდიტესგან საყვარელ სულლამ! (მღერაინ, ვარდებს
აყრიან).

სულლა — ჰეი, მუსიკა! რას აკეთებთ, უსაქმურებო!
მარტო სევანთ ღვანოს და მე მქურდავთი მუსიკა, ცეკვა...
(მუსიკა უკრავს. ქალები ენებას აშშლლად ცეკვავენ).

ბ ა ლ ე ტ ი.

ივინიე. კრიზიგონი — შეეარე და შემდეგ ედილი გრანია.

კრიზიგონი — ღმერთების სწორთ!
ელილი გრანი ბრძანებას ელას!

სულლა — ო, ის ხომ ჩემი სტუმარია! მოიპატარე!

ო, რარიგ მიყვარს, ვინც ნატრულობს ჩემს ადრე სიკვდილს!
(კრიზიგონი ახიზნებს. შემოდის ჭალარა ელილი გრანი).

გრანი — შენი ზეარველი აპოლონი მუდამ გწყალობდეს!
სულლა — დავითობ ადვილს, მეტრობისთვის რო ვინახავდი!

სად არის მეტრობე? ჩემი მეტრობე! ჩემი სუმაია!
უიშისობა ამ მეჯლისში ყველას ეტყობა!
ამ ოქროს თასით, ბატონებო, ესვამ სადღეგრძელოს,
იმ დიდებულის თანამოძმის, მე რომ ესაცემ პატივს,
მეგრამ იმან კი ვაბუდა და უარყო სულლას
განკარგულება, თანაც სიკვდილს მისას ნატრულობს!

გრანი — (აყახახებულ). მე თუ მეჯლისხმობს!
(სულლა თვალებში უაურებს. შემდეგ გადაიხარხარებს).

სულლა — ხომ არ გენიშნა?

გრანი — ნუ დაუჯერებ!
დაბეზდება! საზიზლარი ცილისწამება!

სულლა — ლუპვრე! აციონ! ნუთუ იგი დაბეზდება?
ახლა ცახცახებ? რატომ მაშინ შიშს არა გრანობდი.
როცა დიდ სულლას მიაყენეს შეურაცყოფა?
ფლიდო! ლაჩარო!

სთქვი, აბა, როგორ ნატრულობდი შენ სულლას სიკვდილს!
გრანი — (ფეხებში ჩაუვარდება).

დიდო სარდალო! მამატიე!
ჩემი ცოლშვილი შეიბრალე... ჩემი ჭალარა!

სულლა — შენ შეგიბრალო? შენ ნატრულობ ჩემს ადრე სიკვდილს
და შეგიბრალო? უნდა მოჰკვდე!
(იქვე მთავიდან სისწრაფით იღებს დანას და ჩისცემს გულში. გრანი წაიქ-
ცევა, სულლა ფეხს წაჰკრავს).

— ჰეი ზანტებო! გაათრიეთ მგლეშ შეაჭამეთ!
გრანი — (მოშავდავის ხით).

სულლა, მტარდალო!
მისმინოს ღმერთმა, მალე განახო, სადაც გამგზავნე!

სულლა — ჰურს ნუ სწამლავს! გაათრიეთ!
(შონებს ვეამი გააქვთ).

ივინიე. გრანის გარდა.

სულლა — მე, დიდმა სულლამ, დავიმონე ურიცხვი ერი!
თვით ჩემს წანაშე მეფეებაც შიშით კრთებიან,
ეგ კი ჩერმეტი მეურჩება!..

პონციონი — ძლიერ მთვრალია!
 როსცი — ჯანაბანდის გზაცა ჰქონია!
 რომ რამე უთხრათ, ვრანის პედი არც ჩვენ აგვეცლება!
 დენო დაელით და მიუძღესათ დაფორაბები!
 რა გვენაღვლება რომ ვაქოთ და თან ვიქეიფოთ?
 სულლა — თქვენ, მეგობრებო! ნუ მოიწყენთ! ეს თამაშია!
 გგონებ, რომ უფრო გაერთობით სანახაობით!
 ყველანი — დიდებულია, დიდებული!
 (ყველანი ცბიერობენ).
 როსცი — ცბიერი ვრანის რა საბრალოდ ხელში კვდებოდა!
 მაგრამ ვერ ვასპირა მისმა ცრემლმა!
 ლუპერკი — რომაელს ვანა ცრემლი შეფერის?
 პონციონი — იქ დედას ჰკითხავს, ვისა სისახლი ედგა ძარღვებში?
 (საერთო სიცილი და სმა).
 სულლა — ჩემო მეტრობი! შენ ხუმრობას ვინ შეედრება!
 სად არის იგი?
 ან ბოლო დროს ცუდ სიზმრებს ვხედავ?
 (შემოდის გორტენზი, საერთო მისალმება).

იგინივე და გორტენზი.

ყველანი — ა! გორტენზი გორტენზი! — სულლას ცოლის ძმა!
 სულლა — ჩემო ცოლის ძმავ! აქეთ! ჩემკენ! მოდი, დაგკოცნო...
 გორტენზი — ნუ შესწუხდები, დიდა სულლა! ნუ შესწუხდები!
 სულლა — განა არ მახსოვს, რომ შემაქვე, იმ დღეს სენატში?
 რა დიდებული მჭერმეტყველი ხარ, შენ, გორტენზი!
 ასეთი უნდა იყოს კიდევ ჩემი ცოლისძმა!
 შენ ის გინდოდა, ძველს ადგილზე დაერჩენილიყავ!
 აბა, დაელით სადღეგრძელო ჩვენი გორტენზის!
 (სვამენ).
 მაგრამ ნე აღარ მოეინდომე დიქტატორობა!
 შენა გგონია, დაიხსომებს ხალხი სიკეთეს?
 ხალხი ბრბო არის! იგი უნდა დაიმორჩილო!
 ძლიერი მუშტი მუდამ უნდა ზედ თავზე გედოს!
 თორემ მოჰყვება ღრიანცელსა, მყრალსა გინებას...
 დი შემდეგ... შემდეგ... სადმე კლდეზე გადავარდება!
 ხა! ხა! ხა!
 მეც ხომ მქონია ნიჭი შენებრ მჭერმეტყველებს?
 დიდებულად ვიქვი: „სადმე კლდეზე გადავარდება!“

მთვრალი ვარ, მაგრამ ჩემს გონებას მაინც არ ვკარგავ.
 ყველანი — დიდებულია! დიდებულია!
 — ხომ მოგეწონა?
 — ხომ მოგეწონათ, მეგობრებო? — დიდებულია!
 პონციონი — რაც უნდა არ თქვას, ყველაფერი დიდებულია!
 სულლა — (გორტენზის).
 მე მინდა ახლა მშვიდ ცხოვრებას მივცე ჩემთვის!
 ჩემს ვალერიას ჰემი დღენი უნდა შევწირო!
 ჩემო გორტენზი ერთა სევდა მე გულზე წაწევს,
 რომ ვაეხსენე ვალერია... ფეხმძიმედ არის...
 რაც მეტის-მეტად საეჭვო და საკვარველია!
 რადგან მე არც ერთ ქალთან შვილი არა მყოლია...
 და აბა, შენთან რა დავმალო? ახლობელი ხარ...
 მოგეხსენება ჩემი სენი უკურნებელი...
 ასე! — გარწმუნებ — გამომიტყდა: ფეხმძიმედ ვარო!
 გორტენზი — ალბათ ღმერთებმა გადმოგხედეს, მათებრ უკვდავო!
 სულლა — შენც ხომ გწამს ჩემი უკვდავება, ჩემო გორტენზი!
 მხოლოდ ციცირონს... არა, ისიც დიდებულია!
 რძსთავის გაიქცა საბურძნეთში? თავს რად შარიდებს?
 (რადაც მოაგონდა და აირყვა).
 თავს რომ შარიდებს... ციცირონი... ჩემი მკილაფი...
 განა არ ვიცი, ყველას ვძულვართ, თქვე საზიზღრებო?
 პირში მე მაქვთ და პირს უკან სამარტეს ნითხრით!
 თქვე სულმდაბლებო, რო დახოხავთ ჩემს ფეხთა ქვეშე!
 ან რძსთავის ვძულვართ?
 (ნერვებაშლილი ქვიანით გორტენზის გყრდნობა).
 მე ხომ ნოვეცით სიმდიდრე და თანამდებობა?
 მე ხომ თქვენ ყველა აგამაღლებს სხვა პატრიციებზე?
 უარეყავ ჩემი სახელი და დიქტატორობა...
 როგორ? სახელიც? — არა! არა! მე ვარ უკვდავი...
 ჩემი სახელი მომავალშიაც გარდაიცვება...
 მე ვარ უკვდავი! ხომ ვარ გორტენზი?
 გორტენზი — მოსვენებას თუ საჭიროობს,
 მე მიგაცილებ დიდებულთ, სინე-ბატონო!
 სულლა — არა! მოიცა! ეს გაივლის... მოგიწყენიათ?
 ხომ ხედავთ. მე ვარ მხიარულად — თქვენც მოილხინეთ!
 ახლაც ვიჩვენებთ ასეთნაირ სანახაობას,
 რომ შეიქციოს ყველამ თავი! — ჰეი, კრიზიგონ!

კ რ ი ზ ი გ ო ნ ი — ვისმენ ბრძანებას!

ს ლ ლ ა — გინდათ იბალოთ თქვენ წინ ბრძოლა გლადიატორთა?

ყ ვ ე ლ ა ნ ი — (ღიღის ატყავიან).

გვინდა! გვინდა. დიას დიას! დადებულა!
გლადიატორთა! გაუმარჯოს უძლეველ სულლას!

ს ლ ლ ა — კრიზიგონი წადი და სპარტაკსა შეატყობანე:
გლადიატორნი მოიყვანოს და შეაბრძოლოს!
(კრიზიგონი გადის).

უნდა გვიჩვენოს, ჩვენს სკოლაში თოგორ დაწურთნა!
ის ვალერებას თხოვნიდა მყავს მე აყვანილი!

ხ მ ე მ ი — ის რუდიარნი დიდებულა!

ს ლ ლ ა — თქვენი? როგორ? ის დიდებულნი? მეც დიდებულნი?

რ ი ა ს ც ი — (შეატყობს წვეწას და აჩვენებებს). რაც უნდა დიდი ვინმე
იყოს — საზიზღარია!

გლადიატორნი! რუდიარნი! დაბალი ჯიშის!
ის ბირტუტყია! გინდა დატყავ, გინდა გაასუქებ!

ს ლ ლ ა — ო, როსცი! როსცი. შენს სძარათლეს რა შეეღრუება?
შენ, რომაელნი, რზეულნი ვართ თვით ღმერთებისგან,
რომ მადისთანა მდაბალ ხალხზე ჩვენ ვბატონობდეთ!

ყ ვ ე ლ ა ნ ი — (ატყავიან თანებს ასწევნი).

ჩვენ ვბატონობდეთ! ჩვენ ვბატონობდეთ!

ა ბ ლ ი — (როსციდან აქამდის თითქმის თაღებდა).

როს ღვინოს დაგლევე, მაშინ მოდის ქვტა და აზრა...
რა უნდა შეთქვა? კუჭი... კუჭი... რა მოგახსენოთ...
ყველა ღმერთები ვაცის აზრით მოგონალონ...

(ერთი ამხანაგთაგანი ძალით სვამს სკანზე და უნდა რომ დააჩემოს).

— მოიცა ლუპერტ... — ნუ მაწყვეტილებთ! —

მხოლოდ არ არის მოგონილი კორნელი სულლას!
(ლუპერტი ვლავ ძალით დასვამს).

ს ლ ლ ა — მთმწობს... მგრამ ჩემი აზრი სთქვეს...

გორტენში ჩემო! ამ ბოლას დროს ცუდს სიხშირებს ვხედავ!
ვამომეცხადა ჩემი ცოლი ერთას წლის მკვდარი...

გ ო რ ტ ე ნ ზ ი — არაფერია!

ს ლ ლ ა — ამბობენ კი „ცუდს ნამწავსო“?

როგორ? მე მიყვარს? ველარ დავსტებე თქვენთან ქვიფით?
ღმერთნი არიან გამუსჯელნი, უსამართლონი!

ა ბ ლ ი — (ცხლად წამოდგება).

ღმერთებზე სიტყვა მე წყუთუნის... მოი, ძლიერო!
მე ჩემი ღმერთი ამ კუჭში მყავს და მას ვმსახურობ!

ს ლ ლ ა — მე უნდა მეთქვა ეს აზრი და შენ კი დანაშაუარ?...
როგორ განედგე, შე ლოთო, რომ ჩემს აზრებს ჩამწედი.
მ ო ს ც ი — აბულის საქმე წასულია კოცონზე ავა...
(იენიან პონციონ და ლუპერტი).

იგინვე, კ რ ი ზ ი გ ო ნ ი, გ ლ ა დ ი ა ტ ო რ ე ბ ა ხ ე თ ი ვ რ ა კ ო ე ლ ო
წ ი თ ე ლ ტ ო გ ე ბ ი თ, ხ ე თ ა ს ა მ ნ ი ტ ი ლ უ რ ჯ ე ბ ი თ.
ს ა ბ რ ძ ო ლ ე ლ ა დ გ ა მ მ ა ლ უ ბ უ ლ ნ ა.

კ რ ი ზ ი გ ო ნ ი — შენო აჩრდილი იყოს ჩვენთვის ნათელი მზისა!

ს ლ ლ ა — რა უყავ სპარტაკ?

კ რ ი ზ ი გ ო ნ ი — იგი ვერ ვნახე!

ს ლ ლ ა — (გშობიანად). იგი ვერ ნახე?

მამ სად იქნება? როგორ თუ შენ იგი ვერ ნახე?
სად არის სპარტაკ?

იგინვე და სპარტაკი.

ს ს პ ა რ ტ ა კ ი — მეც აქ ვახლავარო, ღმერთების სწორო!

კ რ ი ზ ი გ ო ნ ი — (თავისთვის).

ვალერებო! ყველა: მეც, სპარტაკიც და ვალერიაც!

ს ლ ლ ა — მე მიწადა ვნახო, რა ასწავლე შენს მოწაფეებს!

ს ს პ ა რ ტ ა კ ი — (შემკრთალო). უნდა ვაბრძოლო?

ორი თვეა ფარეკაობენ!

მგრამ ადვილად დაინახავ!

(გლადიატორებს თადარიგს აძლევს).

თქვენ უნდა ახლა სულლას სტუმრებს ასიამოვნოთ...

უნდა სიკოცხლეს გამოაკლდეთ — რა არის თქვენთვის
თქვენი სიკოცხლე? ის ეკუთვნის ძლიერ ბატონებს!
(თბორიკის დინახავს).

ორტორიქსი! შენც აქ? შენ რად მოსულხარ?

რომ რამე გვენოს, ჩვენი სიბჭე დაილუბება!

მხანაგებმა შენ აც რატომ ვიმოგვზავენს?

ო რ ტ ო რ ი ქ ს ი — ჩვენ წილი ვყირეთა სეყდარა მე შემავდა!

ს ს პ ა რ ტ ა კ ი — (სულლას).

ნება მიბოძე, დიდსულოვანო!

ამის მიგიერ სხვა დავიბარო!

ს ლ ლ ა — მთავს კი ბრძოლა არ შეუძლიან?

სპარტაკი — ის სხვებზე მეტად გამოცდილია!

მაგის წიწყენით ძლიერია ფრთხილთ მხარე
ორთავ მხარეს კი უნდა იყოს თანაწილობა!

სულლა — ვგ უფრო კარგი! უარესი სამინიტებისთვის...
დაე იბრძოლონ!

გლადიატორები — (სულლას წინ ერთხმად).

სალამი სულლას, სასიკეთილოდ განწირულთათვის!

Ave sulae! morituri te salutant!

გლადიატორები იბრძვიან. ველური აღტაცება. ერთი ფრთხილი და ორი
სამინტი მკვდრები დაეცვიან. ორიც დაჭრილი სამინტი პატივას თხოვლობს.
აბატივბენ ცერების დაშვებით. ბოლოა ცერს დაუშვებს სულლა. ერთ
სამინტი გამწარებული ებრძვის ოთხ ფრთხილს).

სულლა — გააჩერე ნავათი ბრძოლა!

აბა, შენ, სპარტაკ! შეეპრობლე მავ ხუთსა ერთად!

სპარტაკი — (თღეწება ამ მოულოდნელობით. შემწუნებული სდგას და
არ იცის რა უბასხოს).

ორტორიქსი — (სურში). გაბედე, სპარტაკ! შენი დელვით საქმეს
არ ეენოს!

სპარტაკი — (თავაზიანად).

ნება მიბოძეთ გაუახსენოთ, სვე-ბედნიერო,
რომ მე განლაგართ რუდიარი — თავისუფალი
და შენთან მხოლოდ მასწავლებლად მე ვიმყოფები!

სულლა — ხა! ხა! ხა!

შენ გეშინია სიკვდილისა, მდაბალო სქესო!
გფიცავ, იბრძოლებ! (სავადაზე მუტს დაკრავს).
ვინ მოგანიჭა სიცოცხლე და თავისუფლება?
ეს იყო სულლა და სულლავე იმას წაგართმევს!
ვიბრძანებ, ახლა შენ იბრძოლო! იბრძოლებ კიდევ!

იგნივე და ვალერიია.

(შემოდის საზეიმოდ მორთული, აღფრთხილებული ვალერია).

ვალერია — მაშ, აი, რისთვის იბარებდა! — დაიღუპება!
(წინ წამოდგება. საღის აძლევს.)

აბა რას ვხედავ! ჩემო მეუღლე!

(სულლას წინ დავახობა).

სულლა — შენ აქ ხარ... ამ დროს? ვალერია! რა გინდა შენ აქ?

ვალერია — მიბატალებდი შენ მე მუდამ... ვერ დავიძინე...

მესმოდა თქვენი ყრიაშული... გაგებდე მოსვლა...

ნებას არ გაძლევს შენი ჭანი, აქ მეტს ხაშს დარჩე!

ნუთუ არ გეყოთ სისხლის დერა და ამდენი მსხვერპლი

იქ, იმ ცირკებში, რომ დარბაზშიც არ გაკემართათ?

სულლა — არა გაქვს ნება სტუმრებს რამე უსაყვედურო!

არა გაქვს ნება დაითხოვო... გაჩუმდი, კმარა! —

შეებრძოლე!

სპარტაკი — (უკმეხად).

მე შეშა ბრძანებას არ შეეპრობლე

და არც ვიბრძოლებ!

სულლა — შენ ურჩობ, მონაც!

სპარტაკი — მე მონა არ ვარ!

ვინემ ჩემს ბალსსა დაიპრობდით, იმ დრომდე ვიყავ

თავისუფალი და რჩეული ჩემის ხალხისგან!

სულლა — შე საზიზღარო შეიპყარით!

სპარტაკი — (მახვილით სულლასკენ გამოქანება).

სისხლი გწყურია და საკეთარ სისხლით დავაბრჩობ...

(ვალერია წინ გადაედობება. სპარტაკი უვხად შეჩერდება. შემდეგ უცხად
აივანთან მივა და იძახის).

სპარტაკი — დაჰკარით საყვირს! აიშაღენით!

საათმა დაჰკრა! გაშაღეთ დროშა...

აჲ აჯანყება დაიწყო ჩვენი... (დაფის ხმა).

(ყველანი შემკრთაღნი არიან. გლადიატორები სცენაზე დროშას ააფრია-
ლებენ. იძახიან: გაუმარჯოს თავისუფლებას! სიმღერით გაღიან. ვარდ ხმაუ-
რობა და ძახილი: აიშაღენით! საათმა დაჰკრა! ძირს დიქტატორი!).

სულლა — (გამეშვებული. გაფორებული. სული უგუბდება).

ჩემს წინააღმდეგ!.. აღიმაღლა მონამ მახვილი!

დროშა გაშალეს... ჩვენს წინააღმდეგ!..

იქ... რას უყურებთ? გული... გული სული მეხუთვის...

ექიმი... სისხლი... ჰერია...

(იატაკზე გაიშლაბრთება. მონები და სტუმრები მისცვივლებიან და ტახტზე
დაიხვენებენ. დრმა სიჩუმე).

გორტენზი — (მეჯას უსინჯავს).

გარდაცვლილა.

(ვალერია ღვას გაფითრებული ზოგი ქვითინებს, ზოგიც გაშტერებულა).

ივინივე, დე მო ფილე და მეტრობი

დე მო ფილე — (შემოდის ხელში წერილით).

დიქტატორ სულლას საკუთარს ხელში!
(გორტენი ჩანოართმევს. ამ დროს შემობრბის მეტრობი ყვირილით. წერილი მომეცა მოსპვი დახიე! — მიცვალეზელ სულლას დაინახავს, შეკრება).

ფ ა რ დ ა

მეოთხე მოქმედება

(ფართო ოთახი).

სპარტაკი და ვალერია

- სპარტაკი — ვალერია! რომ იცოდე რა არ შეგვემთხვავა!
როგორცა გვექონდა ჩვენ დაწვობა — ვილაცა ბოროტს,
საზიზღარ ჯაშუსს დაესმინა და მთავრობასაც
ყველგან ზომები მიეღო და მეტად სასტიკიც.
ყველა სკოლებში ჯარი იდგა — მოგვიხდა ბრძოლა.
მე, ოქნომანმა და ერდელ ივერიელმა
ას ორმოც კაცათ ვეზუვამდის ძლივს მივადწიეთ,
აჯანყებულებს თავი უნდა იქ მოგვეყარა.
იქ მთიანი და უშოშარი ადგილებია.
გლადიატორნი დაიძრნენ და იქ მოაშურეს...
ათ დღეზე დასტა გარდაიქცა ლეგიონებად.
დღეს კი ეს ჯარა მეტი არის ასი ათასზე.
(სპარტაკი შეჩერდება).
- შენ რად ჩაფიქრდი?
- ვალერია — მწუხარება და სიხარული ერთად შეზავდა
მიხარაან, რომ ჩემთან გხედავ და ვიალერსებ...
მიხარაან, რომ შენ იმარჯვებ და სახელს იხვეჭ...
და ვწუხვარ მასზე, რომ შენ უნდა ისევ გამშორდე...
რად გამომტაცე შენი თავი, ძვირფასო სპარტაკ?
მე ხომ ამ ქვეყნად სხვა არავინ არ გამაჩნია?
- სპარტაკი — ისევ შენი ვარ, როგორც უწინ, ო, ვალერია!
- ვალერია — ისევ გიყვარვარ? არა! არა, შენ აწ სხვისი ხარ!
შენი ფიქრები და ოცნება მე არ მეკუთვნის!
- სპარტაკი — რად ამბობ მაგას, ვალერია?
შენა ხარ ჩემთვის ყველაფერი, რაც მონობაში
მე დამიჯარგავს, მომცვდომია: ცოლი, ძმა, დედა...
- ვალერია — შენი არსება სხვას ეკუთვნის მთელის ზრახვებით!
(ტარის).

სპარტაკი — რა დაგეძარათა? რაზედ სტირი? ნუთუ მე მგლოვობ? ვალერია — ჩემს თავსა ესტირა, რომ მიყვარხარ და შენი გული ბედში წამართვა უღმობელმა, ზემთვის სასტუმოა...

სპარტაკი — ჩენა გულს ვერაფერ ვერ წავგებთვეს, თვით ღმერთებიც კი... მე შენ გვეუფროს სულით, ბოროტით, მთელს არსებობით!

ვალერია — შენ მათ ეტუთენი, ვისაც სარდლობ...

სპარტაკი — ახ, ვალერია! მად წმინდა სულით ნუთუ იმით არ თანაუგრძნობ? ამ უბედურებს, დაიბრუნებს, დატანჯულ მონებს? იმითთვის ზრუნვას, თავდადების მსახვედღურებს... მე ის მონები შემოვკრიბე ყოველ კუთხიდან და ვესწრაფებო დავამკვიდრო აღთქმულ ქვეყანას... ნუთუ მათდამი ჩემი ზრახვა შენ შეურს ადგილბრუნს? ახ, ვალერია! მითხარ, ნუთუ არ თანაუგრძნობ?

ვალერია — მათ თანაუგრძნობს მიეცე, რაც კი რან მანადის! თქრო და ვერცხლად! ვუბნენი ჩემი ბედლები... მიეცე მამული, რაც შეადგენს ჩემს საყუთარებას! ოღონდ კი ჩემთან, ჩემთან დარჩი და ნულარ წახვილ! ნუთუ არ ვიყვარს შენი ბავშვი — ამას სცვლი სხვაზე?

სპარტაკი — ახ, ჩემი ბავშვი! ნულარას მეტყევი, დუთის ვუღმისთვის, ნულარას მეტყევი... ცრემლივ შეიშერ... ვიდაც იძახის!

მთახლე — ჩემთა ძვირძვესა ქალბატონო!

ვალერია — რა გინდა, ელას?

მთახლე — ეტლით გიპაღლით გორტენზი და ხებას თხოვლობს!

ვალერია — უთხარ, მობრძანდეს...

ჩემმა ძმამ იცის ჩენი კარმირი...

ამის გულისთვის მოღონა ჩემთაბ საღაბარავოლ!

სპარტაკი — საიდან? როგორ?

ღმერთო! ჩემს საჭმეს ჯამუშობა ყველგან თან დაჰყვა!

ვალერია — მეც ვერ მამხუდარვარ, ვის შეეძლო ჩენი გაშხელა?!

სპარტაკი — მან რომ აქ მნახოს, არ შეიძლება!

ვალერია — ამ ფარდას უკან ღაიმაღე... მე მსურს გაიგო,

რა პასუხს გავცენი არ გამოპნდე დახხებანდე!..

(სპარტაკი ღარდას მოეფარება.)

გორტენზი და ვალერია

ვალერია — გორტენზი, ძმაო!

გორტენზი — ახ, ნეტავ ძმა არ ვყოფილიყავ!

ვალერია — რამ ავამოთათ?

გორტენზი — სულლას საყვდილით თანაობი უბედურება თავსე დამატყდა, რომ შევეტყე შენი საყვდილიც! დავგიწყებია შენი თავის პატივისცემა! სულლას სახელი, შენის ძმისა, მესალლის სისხლიც. ლაფი დავკახამს მდებალ შონის გადავიდებით! ო, ვალერია! ეს რა გრძნობამ ჩავადუნისა?

ვალერია — მე მსურს ვაეგო, ვგ ბრალდება სიდან წარმოადგა?

გორტენზი — აი წერილი სულლას სახელზე: (კაბულობს.)

„...შენს ჭერს ქვეშე ორი გველია შენი მეუღლე და სპარტაკი ადევნე თვალი, და დაინახავ შენს სარეცელს როგორ მიღწევენ...“. გესმის რას სწერენ? მე ამ წერალს დიდხანს ვშალავდი, სანამ თვით სხვებმაც ამ ჩემ უფრება არ ვაფორეს, და თვით მეტრობმაც სათხუნჯოდ არ ვაიხადი! ვურ გადამიღვამს ფეხი ისე, რომ არ მომძახონ: „აი, ამის და, ვალერია, სპარტაკს ყვარობსო!“ არ მცნობენ, არა, როგორც ვეძილს და დიდ ორატორს, არამედ, როგორც როსკიბ ქალის, ვალერიას ძმის!

ვალერია — ძმარა, გორტენზი!

ნებას არ გაძლევი, ჩემს წინაშე მავრე იმსჯელო... წმინდა სიყვარულს მიყენით შეუტრისყოფა! როსკიბს შეძახის ის, ვინც თვითონ უზნეო არას: რომის უსაჭმო და ვარყენილა პატრიციების. იმეც მათგმევიინე: დიას, მიუყარს, მიყვარს სპარტაკი, და შემდეგშიაც მიყვარება გულს სიწმინდით და გეკითხები: ჩენა გრძნობასთან სხვას რა საჭმე აქვს?

გორტენზი — სწორედ ჭკუაზე შემცდარა ხარ, შე უბედურო!

ვალერია — იქამ ჭკუაზე არ შემცდარავარ, მაგრამ ვარღვევიც კი მამაკაცთაგან ქალზე შექმნილ შებედულებას! რა თუო სულლა, რომ მე იგი შემყვარებოდა? მას მითხროვით სახელისთვის, მან მე მიყვადი! როდესაც თქვენთვის ყველაფერი საკადრისა: თვით უზნეობა, გახარწმინლება, მრავალცოლობა, ქალს რამოგონდა აქვს აგრძალელი ქმარი დსატოვონ და შეიყვაროს, ვინც მას უნდა და ვისაც უყვარს?

ქალს რისთვისაა აქვს შეზღუდული თვასი ბუნება?
რათ უნდა იყოს, როგორც მონა, კანონის მიერ?
გერ შევასრულე იქაბური მოვალეობა,
მაგრამ თავი კი ბორკილიდან ვანთავიასუფლეს!
მართო მასში ვარ დამნაწავე, რომ ვერ შევიძელ
გაყვანილ სახლიდან მეც სპარტაკთან გაგქცეულიყავ.
რაც შეეხება მათთან კავშირს — ვამაყობ კიდევ!
სპარტაკს ვუყვარვარ და მეც მიყვარს განუსაზღვრელად.
ჩვენი სურვილით თუ არ იქმნა, ვერაფერს ვაგვყრის!

გორტენზი — მაშ შენ არაფრად მიგაჩნია ჩვენი კანონი?

ვალერი — ჩემი კანონი ჩემს ვულშია, არა — სენატში!
უარყოფთ მე თქვენს კანონსა და თქვენებურს ოჯახს!

გორტენზი — შენაი არნება იმ კაცს მიეც, ვინც ჩვენ ყველას
გემტრობს,

ვინც ააჯანყი მონები და შეშოგვასია,
ვისაც სურს რომის სიძლიერე გაანადგუროს,
წალეკოს ჩვენი ბატონობა, თვით ვაბატონდეს,
დახოცოს ყველა შეძლებული, კეთილშობილი,
და შენ აქამდის, უგუნურო, დამდაბლებულბარ,
რომ რომაელის სიამაჟე შენში აღარ სჩანს!

ვალერი — თქვენ, რომაელებს, ია ვაბრაზებთ, რომ ის გამარა
ცხებთ

და მიგაჩნიათ ეს უდიდეს შეურაცყოფად,
მაშ იმათ რა ბქნან, ვის მოუსხეთ თვისუფლება,
ვისი სამშობლოც აიკელით ლეგიონებით,
დასწვით სახლკარიბა, დაუხოცეთ მშობლებს შვილები,
ვინც კი გადაჩრა გაახადეთ ყმად და მონებად,
და იმათ სარჩოს ეზიდებით თქვენს ვსაძღომად?
ახლა ესენი ვებრძვიან და მათი სარდალი
დიაბ, ნე ნიყვარა სიყვდილამდე, კუბოს კარამდე!..

გორტენზი — მე, როგორც გატყობ, კარგად ვერ ხარა შენ თავი
გტაფა;

უნდა დამშვიდდე, მოიკრიფო გონიერება!

ვალერი — ნუ კი ვარწმუნებ: ვარგადაც ვარ, სარულს გონებაზეც!

გორტენზი — მაშ აღარა მსურს ლაპარაკი ძმად აღარ მცნობდე!
და აღარც დასდგა ფეხი რომში, თორემ არ ვიცო...

მრუშო დიაკო. (ფილის გაბრაზებულთ).

ვალერი — ვანათლებულთ, დიდო კაცო იმპერიისში!

ხაი ხაი ხაი აღარ დასდგა... ძმად აღარ მცნობდე...

სპარტაკი — ვალერიას წინ მტლებზე დევნებო.

მადლობელი ვარ, ვალერიას ღირსაც არა ვარ...

ვალერი — (სულებს სიბრე მოხვევს და თავლებზე პაყერებს).

მინდა თავალებში ჩაგუტრებდე... შენ გეკუთვნოდე...

ამ ქვეყნად ჩემებრ მდინაური არაგინ არის!

მე მინდა ვიყო სამუდამოდ შენს ახლოს... ასე...

შენს ძლიერს თვალებს და მადლ შუბლს ვეკთნებოდე!

სპარტაკი — (თავდაიწყებულა. ენებას მიღმეულ).

შენი ვარ, შენი! საუკუნოდ... შენი მსახური...

შენთან დავრჩები სამუდამოდ... ახ, არა! არა!

(სუბად წამოვარდება და გადადებს).

ვალერი — რა დავემართა?

სპარტაკი — ო, მამატიე! მამატიე! მე ვერ დავრჩებია!

მე ვერ ვიქნები შენი, მზეო! ჩემო ვალერი!

მე თვით ჩემს თავსაც არ ვეკუთვნი!

ვალერი — სპარტაკ! ეგ რა სიქვი?

სპარტაკი — ჩემი მიზანი მიმიჩითდება — უხდა წავიდე!

აქ მისთვის მოველ, რომ შენახე უკანასკნელი!

ხუთასი კაცი, თანამზლებლად მე რომ წამომყვანენ,

ტყეში მელიან, ერთად უხდა ვარში დაებრუნდეთ!

შესაძლო არის, დახანებით საქმეც გაფუტდეს...

დღეს რომაელნი მთლად გაბეზად გარდაქცულან!

ვალერი — არა! აქ დარჩი! დარჩი ჩემთან!

ამ მიყრუებულ აგარაკში ვინ რას გაიგებს?

ანდა წავიდეთ ფრაკიაში და იქ ვიცხოვროთ!

სპარტაკი — ჩემს დამონებულ სამშობლოში? ახ, არა! არა!

ან სულ ვერ წავალთ, ანდა წავალთ თავისუფალნი!

ვალერი — გლადიატორებს წინამდგარნი სხუებიც ხომ ვვანანა

კრიტსა, პანიკა, ოქნომანი... მათ დაამთავრონი!

შენ დარჩი ჩემთან!

სპარტაკი — შეუძლებელს ჩემგან ნუ ითხოვ!

ავადებინე იარაღი ურაცზე მონა ხალხს,

ჩემის სარდლობით იარი ბრძოლა მოაგეს კიდევ!

ახლა დავტოვო? არა! არა! ვფიცავ ჩემს ღმერთებს...

ვფიცავ შენს სახელს, ჩემს უმანკო პაწია ბაყვასა!

ეგ ხომ იქნება დამცირება, ჩემი დილიტა...

საშვილიშვილოდ შევიქნები საგინებელი...
არ შეიძლება!
(არს არაბუნებურ, შემოდის ვარსკაცო).

გინივე და კარისკაცი, შემდეგ მოხელე.

კარისკაცი — მღვდარი არის იძაბიან სპარტაკის სახელს!
მე ვუბნახე: აქ რა უნდა სპარტაკსა-მეთქი!
„ბევრს ნუ ყბუდობო! ვიცით, სადაც იმყოფებაო!“
გალაუნის კარი არ გაეღებენ... შემომამტვრევენ!
სპარტაკი — ნუთუ შენ გინდა აქ დაღვრე და იმათ ზემიპყრონ?
სახარობელაზე ამიყუანონ, ან ჭეარს გამაყრან?
ვალერიკა — ო, ღმერთო ჩემო! არა, წადი! წადი მოხებთან!
და თუ სიკვდილი გიწერია, მოკვდი ბრძოლაში
(მხვილს ჩაშობებს და შიშვდის).
აჰა, მახვილი! ბევრ ბრძოლაში ნაწრთობი არის!
ბადის მხარეზე ჩემს გალაუნს სხვა კიშკარი აქვს!
ეს გასაღები... (გასაღებს აძლევს).
ამ კიშკრიდან გახვალ უვნებლად.
სპარტაკი — ამის შემდეგ უძლეველი ვარ!
იყავ შვილობით!
ვალერიკა — (ველზე ნედალონს უკვირებს).
ნედალიონი სამახსოვროდ დედა-შვილისა...
შუგ თმები არის ორივესი — მოვფიგონებდე...
წადი საჩქაროდ! დღე და ღამე შენთვის ფილოცებ!
(ეამბორება).
სპარტაკი ჩემო! წადი საჩქაროდ!
მხნედ იყავ მუდამ! ჩვენი დარდი შენ ნუ გეკნება!
გამირწეებულნი დამიბრუნდი!
(სპარტაკ ვლავ მოუბრუნდება და აკოცებს).
სპარტაკი — იყავ შშვილობით. (საჩქაროდ გადის).
ვალერიკა — (სიჩუმის შენდევ ქვითინებს).
წავიდა! მორჩა!
(რომაელი მოხელე — შემოდის ვარსკაცებით).
ბრძანებნიამებრ სენატოა, უნდა გაგჩხრიკოთ!

ფარდა.

გეგუთე მოგმელება.

სპარტაკის ბანაკი.

შაღლობი იდგის.

შემოდის: სპარტაკი, ორტორიქსი, კრიქსი,
მერქილიანი და ერდელი.

სპარტაკი — მაშ აგრე იღოს! იხინა ოუ ჩვენს ვარსკაცებს,
ტყველ ჩავარდნილებს, არ ანდობენ, ხეზე ჰკიდებენ,
ჩვენც შურს ვიძიებთ!
(ორტორიქსს).

რომდენი გყავს ტყვე რომელი?
ორტორიქსი — აღმატება ოცხი ათასი!
სპარტაკი — თქვენ როგორ გინდათ?
რით ვადღუხადოთ რომაელებს სამავიერო?
იმით დაახრჩვეს ჩვენი ძმები: ორი ათასი!
ქველანი — ჩვენც, ჩვენც დავახრჩოთ! კოცონზე დავწვათ!
სპარტაკი — მხოლოდ მათ შორის მე მაჩუქეთ ასი პატრიცი!
მე მინდა პათით ის ჯამუნი გამოვისყიდო,
რომელმაც ვასცა ჩვენი გეგმა — დანარჩენებზე
ჩემს მოსაზრებას მოგახსენებთ: ზვენი ჭარის წინ
ვაბრძოლოთ, როგორც ვვაბრძოლებდნენ ცირკში პატრიცისი
მე მინდა ლაშქარს გასართობი რამე ვუჩვენო!..
შურისძიება საშინელი შურისძიება!

სპარტაკი — რად იგვიანებს ევტიბიდე — დასტას უფროსი?
კრიქსი — ბოდიშს მოვითხოვ.
დიდს პატრიცს სცემ, ეს კარად ვიცო...
ეს რომ სრულდებით არ მოვიდეს — ემჭობინება!
სპარტაკი — რას ეჭვიანობ?
კრიქსი — არა, შენ იგივე ვერ მოგზაბლავს, მე ესეც ვიცო.
მაგრამ გერმანელს აურია გრძნობის დავთრები.
თუმც არ შემფერის, მაგრამ ვიტყვი: ქალი ბანაკში

იგივე არის, რაც ფაშატი ულაყთა ჯოგში,
რომელიც მადებს ქიშობას და შურს ერთმანეთში!
სპარტაკი — კრძეს! სასტიკი ხარ!.. მზერავ დასტას რა მონერ-
ნებით

ფანაგებს იგი, დაგვიმტყიცა მან არა ერთხელ!
კრიქსი — მე კი მეგონა, მასზედ იყავ უკმაყოფილო
და აღარც ნდობით ეპყრობოდი.

სპარტაკი — სიდან დასკვენ?
კრიქსი — რადგან წენ იგი მოიცილევ და ჯმუხ კერმანელა,
ჩვესა გმირს ოკომანა მთუგეჩე თანანზღებელად.
რაც უნდა იყოს აქ მიზეზი, — მე შინც ვიტყვი:
ის ზერძინს ქალი მე არ მომწონს მთელს თავისის
სიმშვენიერათ, სილამაზით და გუჟავლობით!
საბუთს ვერ გეტყვი, მაგრამ გული კრძნობს ამნათად!

სპარტაკი — კრიქს! შეგობარო!
წუ შეიძლება, ვინც აიძულვილს არ ამახურებს!
შენ ასე ფიქრობ! რა გუყოთ რომ ოცნება გკარბობს!
ეგტიბიდეზე გამჭრიახი მზერავი ვინ გუყავს?
ქმ დროა შკოლის ეგტიბიდე.
არინ კადევ... მაგრამ მისებრ გამბედავება
ძლიერ ნაკლებად... დაანება განცხრომას ოადი,
არჩია ჩვენთან გაჭირვება — სხვებან სიამეს,
და ქალა იბრძვი...
(მობრუნდება და ეგტიბიდე შეხედავ).
ა, ეგტიბიდე! შენს ქებაში ვარ!
კრასის ბანაკი აღბად სწყევლის დიდებულ მწვერავს...
აბა რას გუეტყვი?

ეგტიბიდე — დაითხოვე ყველა აქ მყოფნი:
(სპარტაკი ანშებს და ყველანი სდენის სიღრმეში მოიყრიან თავს და
ჩემად ლამარაკობენ).

სპარტაკი — შენს სახეს ვატყობ სიმკაცრეს და ნიშნენილობას!..
ეგტიბიდე — სპარტაკ! ჩემს სახეს რაც ატყვი, გულიდან არის!
გახსოვს, ჩემს გრძნობას რომ გაგაადე და შენ უარყავ,
შენ მომიშორე სიძულვილით...

სპარტაკი — პირადიდ ჩემი, მტერიც არ მძულს...
ეგტიბიდე — მაშ ეს სისხლს დერა?
სპარტაკი — ამ სისხლს მოითხოვს მხოლოდ ხალხის კეთილ-
ღღობა: რომ მომავალში გაიხაროს უმრავლესობამ,
გარემოების იარაღად ბედმა პირჩია,
რომ მე წარუძღვე დაჩაგრულებს...

ეგტიბიდე — შენ მათთვის ზრუნავ, მათთვის სიყვდილს ეთამა-
შები,

რომლებსაც, იქნებ, კიდევ სძულდე... ეს შენ არ იცი...
ხოლო შენ იგი მოიშორე, ვისაც უყვარდა
მთელს არსებით და მზად იყო განწირულად.
შენი გულისთვის, დასამო სიფლის საამოვნებო.
და მოიშორე... ოკომანა რად გაღამევი?
რა გინდოდა, რომ გყოფილიყავ შენს თანამზღებლად?
ნუთუ შენ ჩემი სიყვარული ასე გტანჯავდა?
ერთხელ გამოვტყდი და ასიც ხომ შემანანე.
სპარტაკ, სასტიკო! რად დასჩაგრე ნაზი არება
და რად გასადე ყველასთვის სამსახაროდ?
აბლა ამბობენ: ის სპარტაკმა გადაიხროლა,
როგორც ყუვილი დამჭეხარი და სუნნილებული!
ჩემთვის რა არის მთელი ქვეყნის ბედნიერება,
თუცი მე თვითონ ყოფნა ჩემი მომწიხმება?

სპარტაკი — აბ, ეგტიბიდე! თანავიკრძობ!

ეგტიბიდე — მშრალი სიტყვება!

სპარტაკი — შენ პირად გრძნობას საერთაოზე მადლა აყენებ...

ეგტიბიდე — შენ როგორღა-ხარ?
რატომ არ დასთმობ ვალერის? შენ ზარ სარდილი...
შენ ხარ ცნობილი მეომარი, სახელიყავანი,
სადამდინაც კი ამა მისწვდება და ცური ისმენს
და ანდე დროს არ იფიქვებ შენს პირადობას!
რად გუყვარს იგი და არა სხვი? მხოლოდ შიტომ რომ
შენ ეს ასე გსურს სწვას კი ურჩევ მხოლოდ დამომბას!
სხვასაც რომ აურადეს? ნუთუ არის დანაშაული?
(სინჟმე, ეგტიბიდე მუხლს მოუღრეს).

სპარტაკ! ერთ სიტყვას შეუძლიან გამოაცეთოს,
ან და დაღუბოს ნთელი საქმე... სიტყვა: მიყვარაბ!
მე შენ დაგინანი! შენიძლიან... მე შენ დაგინანი...

სპარტაკი — იდექ! რას სჩადი! თავს იტყობ... ხალხი გვიღუ-
რებს... (წამოაყვებს).

ეგტიბიდე — მე თავს ეინცირებ... ხა, ხა, ზა!
რატომ ის თავსა არ იმცირებს, ყანც წრეველ სიყვარულს

ასე უარყოფს? — კმარა! გგონებ შენთან საქმე აქვთ! (გაიხ).

ყველანი — (აღბადებოთ). — ძლიერ კარგია! ძლიერ კარგია!

მარშილიონი — მე კი ვგონებ, არ იბრძოლებენ!
სპარტაკი რა იტყვი? იბრძოლებენ რომაელები
ჩვენს გასართობად? როგორც ცირუსმა ჩვენ გაბრძოლებდგენ?
სპარტაკი — მამინ მანთებით დაწყეთ, როგორც ჩვენ აქა
გწვივდნენ!
ყველა გაზვიადებით შამფურებით — რას არ ჩავედენ
ჩვენი ბიჭები რომ გზებზე ენათ ხეს დაკიდულნი.
შურსძიებთ! საწინელი შურისძიება!

ფიანბე, მთხრობელი გლადიატორი და შემდეგ გარბელი
ლუკილიუს ელჩი თავის მხლებლებით.

გლადიატორი — დიდო სახდალო სენატორიანი ელჩი გვახლო
სპარტაკი — სენატორიანი? სენატო გზანის? — წინაშე დგანენ!
ესე დამცირება საიმამე ძლიერ რომისა,
რომ თავათ სენატოც არ თაკილოსს ჩვენთან ლაბარაქს!
(შეშოვით თვალპვეული ელჩი თანმხლებლებით).
გლადიატორთა შანაში ხარ, წინამძღოლთა წინ!

ელჩი — სალაში სპარტაკს!
სპარტაკი — შენც სალაში
ნება გეძლევი შემთხსნა თვალსაბურავი,
(თვალზე ახვეულს ჩამოხსნის, ერთხენას დადამს ეშვებენ).

ელჩი — მსურს საიდუმლოდ გელაბარაკო
(სპარტაკი ანახებ) და ყველანი ვადიან, გარდა ელჩის მხლებლებისა).

სპარტაკი — აბა, რას მეტყვით?

ელჩი — ეფრთავ შერკულენს! მისთვის არ ხარ დაბადებული,
რომ კოფილიყავ ჩვენი მონა, გლადიატორთ!

სპარტაკი — ისევე, როგორც ეს მებრძოლნი, რომელ ბანაკაც
შენ გადამყობებ, ის მრავალნიც, თქვენ რომ გყავთ ყმებად,
და ის ქვეყნებოც, რომელიც თქვენ დაიმონავეთ!

ელჩი — მონაბა მუდამ არსებობდა — მერწმუნე, სპარტაკი!
მონა არისა, მონა ვუჭის, მონა ქალისა,
და მონა, რასაც წენ ვუღიხნობ, ძლიერებისა!
შენი მიზანი კარგი არის და დიდებულთა,
მაგრამ ეგ არის ოცნება და მარტო საშინაო!
კაცის ბუნებას შესცვლის მხოლოდ დრო და დმერთების!
კაცი კაცისთვის მგელა არის თვის მონებშიავე!
Homo hominis lupus est!

სპარტაკი — ჩვენც ამ მღლებს ეგბრძვიით!

ელჩი — და უნაყოფოდ!
თვით სენატოც რომ ძლიერებით შემს მხარეს თვოს,
თანამართლასს ხალხთა შორის ვერ დამყარებ!
სპარტაკი — თუბდაც არ იყოს ქონებრთი თანამართობა,
არც ბირთვითი; განა ამით ნება გეძლევათ,
წინლითა სთავლოთ, ჯვრებზე აკრათ და ასპარეზზე
თქვენსა შესაქცევად აღფრეწათ ნადავ სისხლი
და ადამიანსა, როგორც ბირტყვსა, ყოდდეთ თქროზე?!
(ელჩი თვალპვეული დას).
არსთვით მობრძანდი?

ელჩი — მე ვარ გათა რუჯა რაღდა; გამოგზავნილი
თვით ლუკილიუსგან მხოლოდ ორის წინადადებით!

სპარტაკი — ვუღიხნობთ გისმენ!

ელჩი — ჩვენი ტყვეები გამოუშვი!

სპარტაკი — სიმოვნებით,
მხოლოდ მაცნობეთ ჩემს ბანაკში ენა გაშვებოთ!
და იარაღი თითათა ჯარისკაცთათვის!
იგი მჭირდება ახლად მოსულ ლუკილიუსსავეს!

ელჩი — (შეაბა).
რომელებსა თვითვე ყვლებს არ დაიქრიან.

სპარტაკი — მაშ ეს დარჩეს! მეორე მოთხარ.

ელჩი — ეს აჯანყება უნდა მოსპო!

სპარტაკი — და არა თში?
ძალიან კარგი! რა პირობით? მიბრძანე „მონას“!

ელჩი — შენ გაყვარს ქალი — სულლას ქერივი!

სპარტაკი — სთქვით! სთქვით!.. განაგრძეთ!
თქვენ გეგონათ თუ შეგერთებოდა მის ზსუნებაზე?

ელჩი — ნებას ვაძლევენ გახდეთ ქმირი!

სპარტაკი — (იბრბით) ნებას მაძლევენ?! ეგ ხომ დიდი მოწყა-
ლება!

ელჩი — ორის პირობითა: გინდ იცნოვრე მშვიდად თვანში,
ფინდა აფრთის ერთ-ერთ მხარეს მართველად იყავ!

სპარტაკი — ამხანაგებნი?

ელჩი — იარაღი უნდა დატარონ!

სპარტაკი — და რა პირობით?

ელჩი — უბირობით!

სპარტაკი — გამარჯვებულებს იარაღი დაუყრევინო
და ეუთხრა: „წინაღობა კვლავ უღელში შეეხათ-მეთქი?“
ვფიცავ! ლუკილიუს დიდებულად მოუსაზრნია!

ელჩი — შეიყვება ჯარი სამხიფათო საიდზე ადგილას...
ჩვენ დაგმარცხებთ, აგეხსნება პასუხისცემა!
სპარტაკი — (ირონიით). აი, ეგ უფრო დიდებული მონაზრებამ!
მე გავიმართლოთ სასაკლო ჩემის ძმებისა?
შე საზიზღარო! სულმდაბლო აღამიანო!

ელჩი — შენ დაგავიწყდა ვის წინ დგახარ, ვისთან გაქვს საქმე!
სპარტაკი — თვით დაგავიწყდა, რომ სპარტაკის წინაშე დგახარ!
მე კარგად ვიცი, რაღა რაღა არა ბრძანდები,
შენ ხარ კონსულა თვით ლუკსის ცრუ სახელს ირქმევ!
მაგას ეადრულობ გაიძვრავ, სასირცხო სახევ!
შენი იღბალი, გლადიატორთ ესმით ზრდილობა
და ელჩს ეპყრობა შეხადერის პატივის ცემით,
ათრემ ღირსი ხარ ნაკუწნაკუწ აქვე აგჩენო!
როგორც მოსულხარ, შეგაძლიან ეგრევე წაბრძანდე,
მხოლოდ გარდაეც, რომ თქვენს ტყვეებს დღესვე დავნოცავ!
იმ ჩემის ძმების მაგიერის გარდასახლელად!

ელჩი — მაგას გაბედავ?
სპარტაკი — რომაელებს როგორ გაკადრებთ?
მარტო რომაელთ შეუძლიანთ სხვები აწამონ
მბრძანდი, კმარა! აქ სუნი სდგას გლადიატორთა!
ელჩი — შე ბარბაროსო! (გადის მხლებლებით).

სპარტაკი, კრიქსი, ორტორიქსი, მირმილიონი,
ერდელი და სხვებო. სუენის სიღრმეში ოკნოშანი და ევტიმიოვი.

მირმილიონი — როგორ კუდამოძღებული გარბოდა ელჩი?
კრიქსი — განა რა უთხარ, ან რა ვითხრა?
ორტორიქსი — სპარტაკ! ეგრე რამ აგადელეა?
ერდელი — დამიძახებდი, მისთვის ქვია მესწავლებინა,
შენ რომ დაგერტყა — არ შეგფურჩის, მე კი — თამაშად!
კრიქსი — მაინც რა ვითხრა?
სპარტაკი — წინადადება: გილატორთ და ამის გამო
დიდის თავაზით მპირდებიან პატრიციობას!
(ყველა იცინის) — ეგ საზიზღრებს!
კრიქსი — ამხანაგებმა გადაესწყვიტეთ და დაეადგიინეთ —
დადგენილება თვით ჩვენს ჯარსაც შეუკატყობინეთ:
რადგან უპირველეს მტერზედ მოგვეც ჩვენ გამარჯვება,
რადგან უშენოდ მკედარი არის ჩვენი მიზანი,

და ამავ დროს მთავარსარდლობ ხუთმეტ ლეგიონს,
გამოგატყადოთ დიქტატორად, გიძღვნათ გვირგვინი,
სამკაულოთაც შეიმოსო მის შესაფერად!
ქველანი — დიქტატორის, ნიშნები სპარტაკს.
(წემოძვეთ წითელი მანტია, დაფნის გვირგვინი და სხვა სამკაულები).
სპარტაკი — უნდადღობთ, ძვირფასნო! მე არა მსურს რამე პატივი
არავითარი განსხვავება! მაგას ნუ ეზამთ!
ჩვენ ვიბრძვით არა პირადულის ამალგებისთვის!
მირმილიონი — შენ ეგ სახელი მოიბოვე შენივე სიბრძნით!
თუ ამ პატივის მიღებასა ზრდილობა გიწლის,
უნდა იქნას ჩვენი ჯარის დიდებისათვის!
ორტორიქსი — ნუღარ უარობ! ჯარი უკვე მოგვლის ასეთს!
ერდელი — წითელ მანტიით შენს ერთეულთ გამოცხადე!
ქველანი — აბა, წითელი მანტია, სპარტაკს!
კრიქსი — მას რომელი ლექტორები *) წინ წავემძღვაროთ!
ქველანი — ძლიერ კარგია! ლექტორები რომის მსაჯულნი
უნდა ვახლოთ ჩვენს სარდალს! აბა, მოიყვათ!
(წითელ მანტიას წინასამენ, დაფნის გვირგვინს დაუდგამენ. შემოყვით
რომიული დიდებულები და წინ დაუყენებენ. მათ ქერუშებივით აცვიოთ.
მხარე სახრებში კონები უღვეთ ცულეზარტობილი. დიდი აღტაცება).
ქველანი — ვაშა ჩვენს სარდალს! ვაშა დიქტატორს!

ივანე და რომაელი დიდებულები.

მოხუცი რომაელი — გლადიატორო რომაელის სისხლი
მიდგია!
მხოლოდ დიდ სარდლებს: მარკ მარულსს, კორნელი სულლას,
და თვით პომპეუსს მე ლექტორად ვეახლებოდი,
რომელთ მოსდევდნენ ხელშეკრული ტყვე მეფეები,
მაგრამ რომ ესე შენც ვეახლო, შენ, რომელსაც კი
ტოკში გზედაედი, როგორც ნონას, მონასთან ნებრძოლს,
ამას არ ვიზამ! სიკვდილს ვარჩევ შეურაცყოფას!
(დანას ჩააცემს გულში და კვდება).
სპარტაკი — იგი დაკრძალეთ პატივით და არ შეურაცყოთ!
ასეთ უღრეველ ხალხის გამო რომი ბატონობს!

*) რომაელების უმაღლეს მოხელეების, კომზულების სამატიო მხლებლნი და მსაჯულნი.

კ რ ი ს ი — გაიტოვებ ვაშლი.

(წივილი მიხილიონის).

ერთი ბებერიც გამოაქვდა სისხლის მწოფელებს!
(ვაშლი გაიქვს).

აბა, ჩვენ წმებათა! მიულოცე მათ გამარჯვება
და, რა ზეიმსაც შენ დაპაიროდი, აწ გაუქმებო!
(ვაშლი. წინ ლიტორები, შემდეგ სპარტაკი, ბოლოს სხვები. გარეშე ხმაუ-
რობა და ვაშის დახლა).

(ეგტიბიდე და ოკნომანი სპარტაკს თვალს გაყოლებენ)

ე გ ტ ი ბ ი დ ე — ხელდავ აფილები გახილუ და დაინახე!
შენ კიდევ საიწვი, თუ არ ეძებდეს თავის დიდებას.
ო, საშიშდარო, სპარტაკ! სპარტაკ! —

ო კ ნ ო მ ა ნ ი — ფაშაგებინე, ეგტიბიდე! შენ რომ მიუყვარდვი,
რათ მიიძღუებ შეფიქვარო აღმზინი,
რომელიც არის მხალ ნაფიცი, პატროსანი?

ე გ ტ ი ბ ი დ ე — მეც ოფი ერთ დროს პატროსანი გმირად მიმაჩნდა. —
ო, ნეტა იმ დროს შევხაროდი შორიდან მიაღწე.
მაგრამ დავრწმუნდი: მისი ქცევა თვალთმაქცობაა!
როგორ ვერ ამჩნევ: მის ფერხთ ქვეშე გლიჯარ და ვთვლავს?

ო კ ნ ო მ ა ნ ი — (აღუვებოლო შეპყვარებს).

აღარ გაბედო!

ე გ ტ ი ბ ი დ ე — მაგ მტყვარის არ მეწინიანი
რადგან ვიცი, რომ შენ მხდელი ხარ, მასთან უტივინოცი!

ო კ ნ ო მ ა ნ ი — (მივარდუა მუშტებმოღერებელი).

ო, ეგტიბიდე!

ე გ ტ ი ბ ი დ ე — (მისკენ მიიწევს და სვალბში უყურებს).

აბა, მომკალ! რადას უყურებს?

აბა, გასარსე მაგ კოყრებით, ენაც უყვარხხარ!

ო კ ნ ო მ ა ნ ი — (თავბრუდასმული ვაშლი დაიხეხს).

ღმერთო! რარივად გამაბრუა ამ ზერძის ქალმა!
წადი, გამშორდი, ეგტიბიდე! წადი, გამშორდა!
წაუქლიმიც იყუას ის დროსაში, როცა სპარტაკმა
მოგოლო ჩვენთან სამსახურში და უფრო მეტად,
როცა მან თვითონ მოგიშორა, — ჩემთან დადნიშნა!

ე გ ტ ი ბ ი დ ე — არ შეგონა თუ მაგრე რივად გაჩადამბადიდი
რეში გულწრგელი სიყვარულის ერთგულობისთვის!
(ტროლით).

დიას, არ უნდა ამომედო ხმა არაფერზე!
მეცქირნა, როგორ გამოცირებდა.. მაგრამ შემეძლო?

მე კი ამისთვის მომაცენე შეურაცყოფა..

(პარს მანბრუნებს და საბრის შენდევ).

კარგი! მე წავალ! სამუდამოდ იყავ მშვიდობითი
ო კ ნ ო მ ა ნ ი — (წინ გადუდგება).

მე თუთ არ ვიცი... მამბატე! ან, ეგტიბიდე..

ნე არ გაგიშვებ... ეს რაც მოხდა... სიბრაზით იყო!

ე გ ტ ი ბ ი დ ე — არ შენმძლიან აქ დარჩენა, სად ჩემს სიყვარულს...

ო კ ნ ო მ ა ნ ი — (აწიჯაბინებს). დიდად ვაფხანებ... გევიცები... დიდად

ვაფხანებ!

(დაუბრუნებს და ხელუბს უკონის).

ე გ ტ ი ბ ი დ ე — გმირო საბრალს ოქროს გელო! ეთილმობილო!
ადექი ზეზე! ჩემს მკერდზეა წენი ადგილი!

ო კ ნ ო მ ა ნ ი — ნეტა იცოდე რარიგ მჩყვარხხარ!

ე გ ტ ი ბ ი დ ე — თუ კი გწამს ჩემი სიყვარული, ეჭვი რიდად გაქვს

მე გატყუებდე? ცრუ შეგობრებს შენ რად ვნდობი?

(სიჩუმას შემდეგ).

შენ ვერ გაიგე, რომმა სპარტაკს რა შესთავაზა,

ოღონდ კი თვის კარს უღალატოს, ხელში ჩაუგლოს?

ის ამიტომაც არ ილაშქრებს ბირდაპირ რომზე!

მას აზრად აქვს გაგიტყუოთ აღბეძისაყენ,

რომ კლდე-ღრეებში ამოგწყუატონ რომეღებმა!

ო კ ნ ო მ ა ნ ი — ღმერთო, დამბსენ ან სახარელ ეტყვებსიგანი

ისიც ბომ ვოციოთ, რა პასუხი გასცა იმ ეღრებს?

ე გ ტ ი ბ ი დ ე — (სახარებს). უარი უთხრა? ხა, ხა, ხა

თვალებს გობრმავებთ თქვენ, ისედაც დაბრმავებულნო!

აღალ-მართალო! მერე გჯერა? უარი უთხრა,

რადგან ეღრებმა შესთავაზეს უმნიშვნელო რამ!

მას მეტი უნდა: სახელი და მეფის დიდება!

მერე სპარტაკზე შენ რითი ხარ ნაკლები?

შენ რომ არ იყო, გამარჯვებას ეღირსებოლდენე?

განა შენ შენის მოხერხებით არ გამარჯვე?

მისი დიდება და სახელი შენ ერთს გეკუთვნის!

ელტები უნდა მოდიოდნენ შენთან, ოკნომანი!

შენ კი მონა ხარ სპარტაკსა ლაგამბმული

(აყნამა სწუხს და გული ევაბათ ვსაბა).

აბა, დადგირდი, ყოველ საჭმეს ორტორიქსს ანდობს!

ორტორიქსი კი იწის დაზე დანიშნელია!

შენ მას უნდისარ იხრად, გლადიატორად!

აბა, დადგირდი, ორტორიქსი როცა დაბრუნდა,

ის რომში იყო გაუზავნელი მინდობილობით,
რალა მის შემდეგ დაქინებით დაგიწყო რჩევა,
რომ მიატოვოთ იტალია და გადახვიდეთ
ილბების იქით, სწორედ იმ დროს, როცა თვით იცით
დაცემულია ძლიერება რომაელების
და ერთის დაკვრით თქვენ შეგქმლოთ რომის იღუბა!

ოკნომანი — (აღელვებული).

ო, ნუღარ მეტყვი ნუღარ მეტყვი ლამის გავგიჟდე!
შენ ჰართალი ხარ! მართალი ხარ!

ევტიბიდე — მაშ რაღას უციღი?

ოკნომანი — სპარტაკთან წავალ, რომ დაერწმუნდე!..

ევტიბიდე — ჰო, წადი მასთან!..

წადი რომ თვისის ტბილი ენით კები დაგადგას...
უზანგი კრიქსმა დაუჭიროს და ზედ შევაჯდეს!
(თითქმის ბრძანებით).

წახვალ ეა არა, უნდა ზურგი მას შეაქციო
და შენი ჯარით მიაშურო, სად ზედი გიწევს!
რომ ხალხსაც არგო და დიდების გვირგვინიც პოვო!
და შენი სატრაფოც თანა გყავდეს განუშორებლად!

(იგონივე, მეორე კარაიდან გამოდიან ჰანიკი, კასტი, კურიე და
კლუვიანი. ყველას თავებზე ყვავილების გარგვინები ადგიით და კარგულ
შექვიფანებულები არიან).

ყველანი — აქ ყოფილა ოკნომანიც!

— აქა ყოფილა!

— ო, ევტიბიდეც!

— ღვინო, ღვინო!

— ღვინო მოგვართვით!

(ღვინო შემოაქვთ).

ჰანიკი — ღვინო მოართვით ახალ ბატონებს! ცუციცაგ ჩემს ღმერ-
თებს!

ოკნომანი — ისე დალოცვი ბუტაყა სახე,
რომ ჯოჯოხეთის ღმერთებსაც ეა შეეშინდებათ!

კასტი — ღვინო გერმანელს!

კურიე — ამ ოქროს თასით! — ეს მე ისეთა დიდ ოჯახიდან..

ფიციკო ჩემს ბახუსს... მე ისინი არ გამიძარცვავს...

კასტი — ო, შე წყველო! ხელს გამოჰყვა? ჰა ჰა ჰა ჰა!

კურიე — არა, მე ისე... აკვარ! აკვარ! აკვარ ხომ იცი?

ახა, შენ ნახე კლუვიანის სქელი თითები!..

ჩემი რა გიკვირს... ბეჭდები აქვს მას ყოველ თითზე!
და ზოგიერთი რომ დაგარტყას, თავს გაგიტენავს...

ამინაც აქვრა! და აკვრაში სისხლიც დაღვარა!

კლუვიანი — ნუ მჭირავ, ლოთო! მამ როგორ გინდა?!
მე ახლა, იცით, სარდალი ვარ! სჩანს, ვარ ბატონიც!

რადგან მე ეყოფილვარ ბატონი, ბეჭდებს გატარებ
ეტლსაც გავიჩენი შიგ შევაბამ არაბულ ცხენებს...
მეც ბატონივით ფუფუნებით უნდა ვაცხოვრო...

კასტი — კლუვიან, მონებს არ იყოლებ?

კლუვიანი — რატომაც არა? ეგვც შეკუთვნის...

ეტლშიც შევაბამ, ვისეირნებ... ჰა ჰა ჰა!

(საერთო სიცილი).

მხოლოდ ამ სპარტაკს ჯერჯერობით მუხრუჭში ვყავარ!

კასტი — ღვინო გერმანელს...

თავპირი ცუდად ჩამოსტირის... ზოდინს მოვიტხოვ,
თუ სამთვრალეში გაწყენინო... მე ყველა მიყვარს...

შენც, სპარტაკიც! ეს დათვებაც... აი დათვები!..

ჰანიკი — როგორ დათვები?..

კასტი — უკაცრავად!

მე ისე, როგორც მთვრალი კაცი... ყველანაე ძლიერ
შევიყვარებდი ევტიბიდეს...

ოკნომანი — გაჩერდი, მხეცო!

კასტი — დიდი ბოდინი. როგორც მთვრალი! დიდი ბოდინი!

ჰანიკი — იქნებ სპარტაკა ვაწყენინა?

კლუვიანი — დალიე ღვინო!

შენ რა ნება გაქვს, ჩვენ როცა ვსვამთ, შენც არ დალიო?

იქნებ შენ სავი გერმანელივით

გადაგიწყვიტა ჩამობრძობა? — რა სეირს ვნახავთ!

ჰანიკი — ოკნომანისთვის ჩამობრძობა ვარდუწყვეტია!

ყველანი — ახია! ახია!

— სეირს ვუყურებთ.

— ოკნომანის სახრჩობელაზე!

კლუვიანი — მე შენ დაგიხანნი! მე ვუბრძანებ, ვუბრძანებ სპარ-
ტაკს!

არა აქვს ნება... ჩვენ დღეს უკვე ბატონები ვართ!

გუნდას, ოკნომანი! მე დღეს... მე დღეს... მე ვარ ბატონი!

ფიციკო, თუ ასე გაგრძელდა და ყოველ დღე ახრჩო,

ჩვენზე რომაელთ დიდი ძალა არ დასჭირდებათ!

კ უ რ ი ე — ის ელავ ახრჩობს, ხალხს სძარცვავენ...

კ ლ უ ვ ი ა ნ ი — როგორც მე და შენ!
მამ როგორ გინდა? ქონებას ხომ იქ არ დასტოვებ?
რას უკან იხევ, უნებურად ოქროც თან მოგაქვს...
ხვალ მე დაშაჯეთ...

ქ ა ს ტ ი — ჩამოხრჩობით!

კ ლ უ ვ ი ა ნ ი — ჰო, ჩამოხრჩობით...
ზეგ ეს კუროე, მასზეგ პანიკ... აქ ვილა დავრჩით?
ეს ოცნომანიც ხომ ნახევრად ჩამოხრჩვალის!
ხოლო რომზე კი გამარჯვება ვერ არსად არის!

კ უ რ ი ე — მე ვგონებ სპარტაკს უფრო უყვარს რომის ქალები!
ჩვენ კი აქ ყველას აგვიყრძალა... ქალები... დიას!

კ ლ უ ვ ი ა ნ ი — დვინოც აკრძალა, მაგრამ იმას ყურს ვილა უფდებს?
მე ვარ ბატონი მას ვუბრაძანებ! რა არის სპარტაკ?

კ უ რ ი ე — ამხანაგებო! დროა მიხედეთ! დროა გაიგოთ,
რომ სპარტაკს უნდა ჩამოეცლდეთ ჩვენი ჯარებით!
მე რაღაც ეჭვი მეპარება, აქ რომ გვაჩერებს...
რაცხან დაბრუნდა ორტორიქსი იტალიიდან
მე რაღაც ეჭვი მეპარება... იქნებ გვეყდიან?

ქ ა ნ ი კ ი — მე ფიცი მივეც... სპარტაკს მივეც... ვერ ვუღალატებ!

კ უ რ ი ე — შე უბედურო! ფიცი მიეც... რა ვქნათ, რომ მიეც?
ფიცზე აღვალი დასარღვევი სხვა რაღა არის!
მაგ ფრაცელმა ჩვენ ყველანი დაგვიმონაგა...
არ გიჩვენიათ მონა იყოთ პატრიციების,
კიდრე სპარტაკის, გაიძვერა გლადიატორის?
ჩვენთან თანასწორს ქედვი რისთვის უნდა ვუხაროთ?
აი, ოცნომანს შეუძლიან დაემორჩილონ,
რადგან ეახს იგი ერთფულ მონად! საქეა ეგებიდიდემ!

ო კ ნ ო მ ა ნ ი — ამხანაგებო! შეც მომისმინეთ...

ხ მ ე ბ ი — გაჩერდით! სენია! ოცნომანი თავსა მართლულობს!

ო კ ნ ო მ ა ნ ი — მართალი არის, მოგვატყუა ჩვენმა სარდალმა,
(ყველანი სახეოდ დირჩებან და იძახიან: მოგვატყუა!).
ჩვენი მიზანი მაინც უნდა შტკიცედ დავიცვათ!
მე დღეს შემდეგ სპარტაკს აღარ ვემორჩილები,
მაგრამ ჩვენს საქმეს დაწყებულს კი არ ვუღალატებ.

ყ ვ ე ლ ა ნ ი — ჩვენც შენთან ერთად!..
— ჩვენც შენთან ერთად!
— აგვირჩევიბარ ჩვენ მთავარსარდალად!

— ძირს! ძირს, სპარტაკი!
(გარედ ჯარი იძახის: გაუმარჯოს სპარტაკს! ვაშა სპარტაკს).

ო კ ნ ო მ ა ნ ი — იგი მივეცივეს ალბებისკენ მთა-კლდე-ღრეებში.
რომ ჩვენი ჯარი ვაწროვებში შემოიმწყუდოთ
და ამოგველიტონ საშუდამოდ რომელებმა.
თურმე ასეთი დავალება ჰქონია ვერაფს!
სპარტაკმა ყველას ვვიღალატა და უფრო მეტად
მან უღალატა დაჩაგრულთა საერთო საქმეს!

(გარედ ვიცილი) — გაუმარჯოს დიქტატორ სპარტაკს!

ო კ ნ ო მ ა ნ ი — გესმით, იქ ჯარში ყოყინა მის საწვიმოდ!
მან შეგობრები მოიხსიდა პატრიციეზარემ,
და შესთავაზეს გაიძვერას დიქტატორობა!
ხვალე კი იქნებ შესთავაზონ მეფის გვირგვინი!
განა ეს იყო, მეგობრებო, ჩვენი მიზანი?
იმის მაგიერ, რომ წაქცეულს მტერს მიეცისიგნოთ,
დავიპყროთ რომი და მიზანი დავაგვირგვინოთ,
აქ უსაქმურად გავგაჩერა სრული სამი თვე,
და ამახიებს დროანცელით უფუნურ ვაშას!
ამ დროს კი მტერი ზურგს იმაგრებს ჩვენს შესამქსრად!

ყ ვ ე ლ ა ნ ი — მოღალატეა!

- ძირს სპარტაკი!
- არ გვინდა იგი!
- ახლავ გავმორდეთ!
- ოცნომანია ჩვენი სარდალი!
- გაუმარჯოს ოცნომანს!

(ყველების გვირგვინებს ახლიან და ოცნომანს ესერიან ნუნად პატრიციეზმისა).

ო კ ნ ო მ ა ნ ი — მე თქვენს წაგიყვანოთ პირდაპირ რომზე...
ეგ კი ელოდოს სხვა ერების აჯანყებასა,
დაძვარით საყვირს! ჩვენი ჯარით უნდა გავმორდეთ!
(საყვირს უკრევენ, დიდი ნოჩქოლია, გაჩქარებული შემოდის სპარტაკი,
უკან მოსდევენ კრავსი, ორტორიქსი, პირმილიონი, ერთელი და სხვები).

ს პ ა რ ტ ა კ ი — რა იმზავია? რამ იგალელებო?

ო კ ნ ო მ ა ნ ი — სპარტაკ! შენ თვითონ! მოგვეხამე და გზაც აგვირჩე!

ს პ ა რ ტ ა კ ი — (ელანავი) რას ამბობ, ძმოს!

ო კ ნ ო მ ა ნ ი — ჩვენ კარგად ვხედავთ შენს დაფარულს და შეგ ვაზრახვებს!

ჩვენ მოლაღატის ბანაკიდან უნდა წავიდეთ და თუ არ გინდა, რომ განგებ მტრებს ხელს ჩაუვარდეს, გამოიყვ რომზე...

ოკნომანი — მომხრეები — რომზე! რომზე!

სპარტაკი — ლეუწურებო!

კონსული კრასა ჩვენ წინა სდგას ურიტები ვართ და მასზე მეტით პომპეუსი აქეთვე მოდის, თქვენ რითა გინდათ გაალაშქროთ პირდაპირ რომზე, თუ მოხერხებით მათი ჯარი არ შევასუსტეთ და სხვა მონები და სხვა ხალხი არ მივიწმინდოთ?

ოკნომანი — ეგ მოგონილი ქორი არის! შენგან შეთხზული!

სპარტაკი — მე თქვენი ბედი მხარია!

ტკმაყოფილონი — არ ვაბარია, არა! არა!

ოკნომანი — ჩვენ აღუდგეთ რომს და მინდა იგი დავიბუკრო! ჩემს გერმანელებს აღბუბს იქით არ ვადავიყვან! შენ გვილაღატე!

სპარტაკი — სტყუი, შე ლოთო! საზიზღარო! (სპარტაკი სხალს იშვილებს. აგრეთვე ოკნომანიც. ზოგიერთი იმათი მომხრეებიც ერთხანად შეიბრძოლებიან, მაგრამ კრიესი მღაში ჩადგება).

კრიესი — ჩააგეთ ხმლები, თუ თქვენს მიზანს კიდევ სცემთ პატივს! ჩააგეთ ხმლები...

მგერა, გულწრფელად ოკნომანი აღელვებულა და თუ ვიცოცხლეთ, დანაშაულს მოინანიებს.

სპარტაკი — (ამალს ჩააგებს).

თუ ამ მანტიამ და გვარგვინმა აღგიძრათ შური, აჰა, დაადგათ ყველამ ფეხი, გათელეთ იგი! (მანტია და გვირგვინს გადაპყრის).

მამ რისთვის ფუწავთ ამდენი ხნის ჩვენს მუშაობას? ნუთუ არ გეძნით თვისი ბედი რამდენმა მონამ მოგვანდო რწმენათ, რომ ჩვენ იმათ უჭრელმძღვანელებთ. რამდენა კიდევ სხვა სულდგმულობს ჩვენის იმედით? (აიუბებს გოდებით).

და თქვენ კი, თქვენ კი რას მიშვრებით? რა დროს მლაღატობთ? თქვენ წასვლას იწვევ მარჩენია გული გამიბოთ, გადაიაროთ ჩემ გულ-მკერდზე, რადგან მე ვბედავ, მაგ საქციელით ჩვენ ნახევრად უკვე დაემარცხდით.

მტრისგან მოგზაენილ საწამლავეთ რათ მოიშხამეთ? (ოკნომანი თეხადუნული დგას. სპარტაკი ეახლოვდება მწერა სიყვარულით, მხარზე ხელს დაადებს).

ოკნომანი ჩემო! წევისლია წახეოდვ ჩემგან. ბელი აიღოთ მონა-მშებზე და მათ დროშებზე, მხოლოდ იცოდეთ. დამნაშავე არაფერში ვარ! არა ვარ თქვენი მოლაღატე... ამობას გაფიცებ, და არც კი წესმის, რას მხარალებ, რა ღალატს მწამებს!

ოკნომანი — შენდევ გაფუსაჟონ. მიფდივარ და აბა, ვინ მომსადეკა: (გადის. უკან მიადევნებს: მანიკა, კურიე, ვლუციანი და კასტა).

სპარტაკი — ვაი, ჩემს გეგმებს! სად ვთხრება შავი ხამარე! მტრის შორს ვებრძოდი, მაგრამ იგი ახლას ყოფილა!

ოტოტიქსი — უბლა ჩვენ რა გქნათ?

კრიესი — უბეშმა და ვიუტმა დათვმა გაანახვერა ჩვენი ძალა!

სპარტაკი — არაფერია, ძმებო, სულით ნუ დაფცნებით! ჩვენ კიდევ დავგრძა სამოც ათას ჯარსკაცამდე! აქ დრომა ჩვენია აღარას გზით არ შეიძლება! უკანასკნელი გეგმაც იქნებ ვაცემულია.

ჯარისკაცი — დიდო სარდალო! ჩვენს ბანაკში ვილაც მოვიდა და დაქინებით გუთხოვს: სპარტაკთან მიმიყვანეთო!

სპარტაკი — ვინ არის იგი?

ჯარისკაცი — ეკითხეთ, მაგრამ არაფერს ამბობს! მასხარადაც გვიგდებს: ვინა ხართ რომ მეკითხებითო!

სპარტაკი — წადი, მოიყვად!

ივინივე, ჯარისკაცს ვართ შემდეგ შეტრობი.

კრიესი — ვინ უნდა იყოს?

ოტოტიქსი — შესაძლო არის ვთანხმდებან რომაელები! სპარტაკი — ჩვენ და მათ შორის შეთანხმება არ შეიძლება! მით უფრო ახლა, როს ვადგეს ჩვენი ვათიშვა! ჩვენ დავგრძენია: ან სიკვდილი ან გამარჯვება! (შეიშობს მტრობი პარიეთ).

სპარტაკი — ნუთუ არჩილი მეცხადება დამარცხებისა! ვინა ხარ? რა გსურს?

მეტროპი — ვინც ვარ, შენ მიცნობ! ხოლო რაც მსურს, მალე გაიგებ!

სპარტაკი — შენი ზმა თითქოს საფლავიდან მახილი იყოს!

მეტრობი — ჯერ კიდევ საფლავს ფეხით ვსტეკვანა, შემდეგ —
არ ვიცი!

აბა მიცქირე! (პარკის ჩხენი).

ყველანი — მეტრობი!

მეტრობი — მე არ მინდოდა შეემჩნიათ, ვიდრე გნახავდი!

სპარტაკი — ზვენი შენ დაგსჯით!

მეტრობი — მხოლოდ მაკალეთ! ჩემი დასჯა სულ ადვილია!
მსურს სანი რამე მოგახსენოთ დიდად საჭირო.

შემდეგ ნება გაქვთ საწყალ მეტრობს გაუმასპინძლდეთ, —
ვიცი, ფალერის არ მომართმევთ, არც მოხრაცულენს!

კრიქსი — მიცქირს, რომ ვული შეგჩინია სამასხარაოდ!

მეტრობი — დაუცველი ვარ; სიკვდილს უნდა სიცილით შევბვდე!
აჰ, ამრიგად (ღრუჭება და იცინის)

სპარტაკი — მორჩი! რა გაურდა?

მეტრობი — პარველი ის, რომ ჯერ შენ უნდა გაგასამართლო!

ტაბტის ქვეშიდან ჩვენ ორნი რა გამოგვათარიეთ,

ის თუ დისაჯეთ, მე ცოცხალი რაღად გამიშვით?

უმალ შემოიპყრეს და მომთხოვეს ის ამხანაგი!

ბევრი მაწამეს... გამომტეხეს და თქვენს სკოლებს რა

ჭარი დაუტბა. დამხანავე მაშინ მე ვიყავ!

მე ამის შემდეგ მავალებდნენ ჯამუშად მგვლო!

ბევრჯერ ვიხარე მესერიან ტიბრის ტალღებში,

მავრამ თვით თავი თევზებისთვის ვერ გავიშვებ!

ახლა კი მე ვარ მსაჯული და უნდა დამსაჯოთ!

სპარტაკი — ეგ ზვენი ვიცი, მეორე სიქვი!

მეტრობი — აი, მეორეც:

რადგან ჯამუშის გზას დავადეცე, — ამოვირჩიე

ჩემი ხელობა სარგებლობას სად მოიტანდა,

რომ მომავალში ჩემი თავი აღარ ეწველნათ.

უქანატეული თქვენი გეგმა გაცემულია

და რომაელნი ვაძს ვარსყიონ ვრიცხვი ჭარით!

სპარტაკი — ვინ არის ჩვენში მოლაღატე, გეგმის გამცემი?

მეტრობი — დიახ, მესამე და მთავარიც სწორედ ეგ განლაგს!

ის არის ქალი ეპტობიდე. (შვილანი განცვიფრებულიანი).

სპარტაკი — ჰა? როგორ? რა სიქვი?

მეტრობი — ევტიბიდე!

ამავე ქალის დავალებით მე ფითვალთვალე
და გავეცე შენი სიუფარული ვალერიასთან! —
ეს სულ პირველად...

სპარტაკი — შენ ჯაჯობის მოციქულად ხომ არ მოგგზავნეს?

ის?... ევტიბიდე? ყველაფერს რომ გულით ვანდობდი?!

მე რომ ის... სცრაუბ!

მეტრობი — შენ ნება გაქვს ვერე იფიქრო,

სწამ საბუთბაც არა ნახავ დიდო სარდალო!

იქნებ გგონია, უსახუთო ჯანუში ვაყვ?

კრასის ბანაკში ბრძანდებოდა იმ დღეს ის ქალი.

შენ თუნდ ამასაც ნუ ჩრწინებ, იქნებ მე შევეცი,

სიბერის გამო იქნებ კაცი ქალად მეჩვენა,

ხოლო წუხელ კი ეს წერილი გამოთვზავნა

და მე მოვპარე, თორემ ისე გიყად ჩამთვლილით!

ყური დაუგდე: (წერილს კითხულობს).

„არა სენატის და არც რომის ძლიერებისთვის,

მე ვეძებ მხოლოდ საყუთასხა შურასძიებას!

რათა სპარტაკი განგმირული, მკვდარი ვახილო,

და მოხრილღ მის ცივ გულსა ფეხი დავადგა.

რომელმაც გულმაც საყუთარული ჩემი უარყო!

იმდენი შეეძელა ოქრომანი ექვში ჩავაგდე,

და მალე ვნახავ ჭარს გათიშულს, არევ-დარეულს!

როგორც შენ ესურდა; დავალება როგორიც მომეცა!“

ხელს თუმც არ აწერს, მაგრამ იგი ევტიბიდე!

განა არ იცი, საყუთარული ვისი უარყო?

სპარტაკი — (ღაჭრილ ლომის ღმელს წააგვს მისი ღაპარკი).

დამეციოთ ლოდი! გამიჩეჩქვეთ შუახე თავი!

მე მას ვანდობდი მზებერავ დასტა... მტერი კარზეა...

შე უბედურო, თავო ჩემო! ძლიერო სპარტაკ!

როგორ დავამხო ერთმა მწიბმა სუსტმა არსებამ,

რომელიც ერთ დროს მე საყუთარულს მეფიცებოდა!

რატომ ვერ მივზდი, ქალის ვნება შურის იძიებდა!

სად არის იგი! იქ მომგვარე! ო, აჰ მომგვარეთ!

(ერთ-ერთი ვლიდატორი გადის).

მეტროპოლი — მე ვი აქ უფრო მისთვის მოველ, რომ თავს ვუშვე-
ლო! ხოლო მე არსად შედგომება, ლოთს და მახეზღარს?
ჩემი ცხოვრება საფსე არის მძიმე ცოდვეებით...
გარემოება აუ შენხვდა და ვერ დაგხსლიე.
იმათ კისერზე იკოს ჩემი დანაშაული! (მახვილზე ეგება).

(შემოდის გლადაატორი)

დიდო სარდალო! ეგტიბიდე აქ აღარსად სჩანა!

სპარტაკი — ათასი ოქრო, ვინც მომიყვანს ცოცხალს, გინც
მყვდარსა!

(გარედ სუფირის ხმა, გლადაატორების ძახილი).

გარედ ხმები — ჩქარა აისხით იარაღი!

ოგინე, შემდეგ მთხრობელი.

მთხრობელი — რომაელებმა ოქრომანი შემოიწყუდიეს!
თვითონ დაიჭრა სასიკვდილოდ! შველას თხოულობს.

სპარტაკი — ო, ჩემო ძმაო, დაღუპულო! ძმაო ოქრომანი!
შენ მახეში ხარ... ჩვენც დავგდებ... ახ! ქალი! ქალი!

მთხრობელი — მან თავის მხლებელ ეგტიბიდეს თავი მოჰყვითა.
რადგან შეუტყო ვერაგობა, ჩვენი ღალატი!
(ეგტიბიდან თავს ფხვავს გაფგობება).

მიწერ-მოწერა აღმოაჩნდა რომაელებთან!

სპარტაკი — შუბზე ააგეთ და უჩვენეთ ჩემს ლეგიონებს!

I მთხრობელი — თვით ოქრომანი ღრიღებდა როგორც
ნადირი:

ძმების წინაშე დანაშაულს ვინ შემინდობსო!

სპარტაკი — ვაი საბრალოვ, დაღუპულო, ჩემო ოქრომანი!

შენ, მირმილიონ და ერთელი! მიეშველებით!

კრიქს, უენი ჯარი წაიყვანე მარცხენა მხარეს!

შენ, კო, ორტორიქს, ჩემს ბრძანებას დაელოდე!

II მთხრობელი — დიდო სარდალო! თავს დაესხნენ ჩვენს წინა
სანგრებს!

ერთი ათს ებრძვის... — უკან მოსადევს ურიცხვი ჯარი!

სპარტაკი — უბრძანეთ დაკრან დაფ-ნადარას! გულს

ნუ გაიტეხთ!

და თუ სიკვდილი გვიწერია, მოვეკედეთ გმირულად...

(ყველანი მსწრაფლ გადიან. ისმის დაფ-ნადარის ხმა და ძახილი).

სპარტაკი — (მალაობიდან სუფირის სიღრმეში).

ნუ შეუდრკებით! თქვენთან არის თქვენი სარდალი!

დღეს გადასწყდება თქვენი ბედი საშვილიშვილოდ!

თუ ვაიმარჯვეთ, თქვენი არის ქვეყნის სიმდიდრე!

არ ვეყოლებათ ჯალათები და მტაცებლები!

ყველა თქვენგანსა მიეცემა საცხოვრებელი!

თუ გიყვართ თქვენი დაღუპული ცოლი, დედ-მამა!

თქვენი შვილები, ცბენის ფეხით დაჩქლურთილები.

უკან დახვევა აღარას გზით არ შეიძლება,

უნდა იბრძოლოთ უკანასკნელ სისხლის წვეთამდე.

ან გამარჯვება, ანდა სიკვდილი.

(ოკოთონაც ვაფაქშეება. ისმის ომის ხმაურა. საოჰარო მარში).

უარდა.

1922 წ.